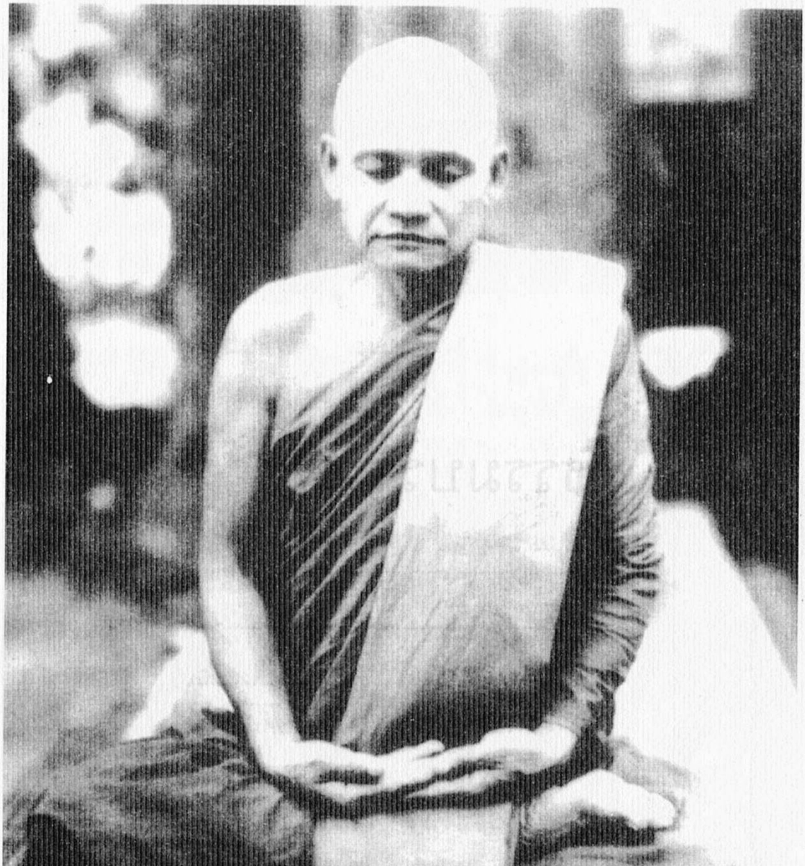
ศูนย์เผยแผ่มรดกธรรม
พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)
วัดหนองป่าพง

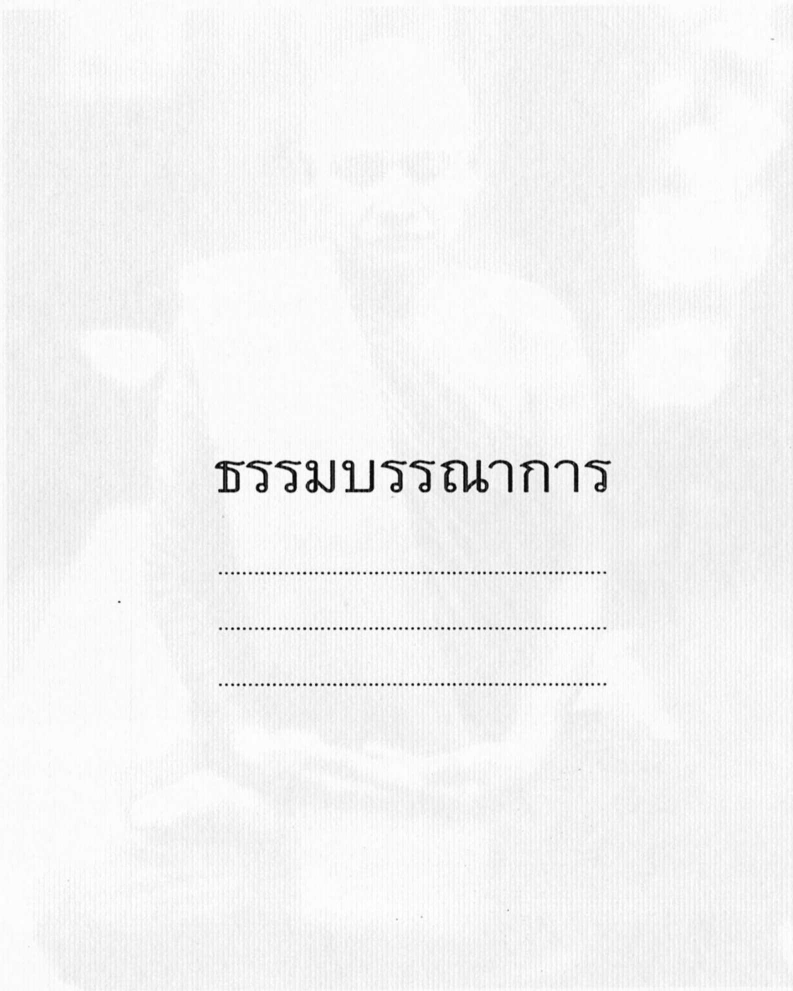
เหนือสิ่งอื่นใด

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)
วัดหนองป่าพง จ.อุบลราชธานี

ธรรมบรรณาการ

....

....

....

มรดกธรรม
พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

มรดกธรรมเล่มที่ ๑๔ เรื่อง "เหนือสิ่งอื่นใด" เป็นหนังสือพระธรรมคำสอนของพระเดชพระคุณหลวงปู่ชา ที่ฝากไว้เป็นมรดกธรรมแก่เหล่าศิษยานุศิษย์ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสไว้

อนึ่ง มรดกธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่พระเดชพระคุณหลวงปู่ฝากไว้ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ เทปเสียง ตลอดทั้งในรูปแบบอื่น ๆ **ยกเว้น รูปหล่อ รูปเหรียญ หรือวัตถุมงคลต่าง ๆ อันเกี่ยวกับพระเดชพระคุณหลวงปู่ที่ท่านไม่ยินดีให้จัดทำ** ล้วนแต่เป็นมรดกอันล้ำค่านับวันจะผิดเพี้ยนลบเลือนไป คณะศิษย์จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น เพื่อจัดการดูแลตรวจสอบศาสนสมบัติอันเป็นมรดกธรรมนั้น ให้คงสภาพเดิม เป็นไปตามเจตนารมณ์ขององค์ท่าน

อานิสงส์อันเกิดจากมรดกธรรมในมือท่านเล่มนี้ ขอถวายเป็นอาจริยบูชา แด่พระเดชพระคุณหลวงปู่ ตลอดทั้งผู้ที่ได้สัมผัสขอจงประสบสวัสดิ์พิพัฒนมงคล สมบูรณ์พูนผลรุ่งเรืองในพระสัทธรรมคำสอนขององค์พระบรมศาสดาตลอดไป ด้วยเทอญ

๒๘ เมษายน ๒๕๔๕

(พระวิสุทธิสังวรเถร)
เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง
ประธานกรรมการจัดการมรดกธรรมพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

มรดกธรรม เล่มที่ ๑๔

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

เรื่อง : เหนือสิ่งอื่นใด

ISBN : ๙๗๘-๙๗๔-๔๕๑-๑๒๓-๒

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง (ประธานกรรมการจัดการมรดกธรรมฯ)
ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐
โทรศัพท์ ๐-๔๕๒๖-๗๕๖๓, ๐-๔๕๒๖-๘๐๘๔
โทรสาร ๐-๔๕๒๖-๘๐๘๔

ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจัดการมรดกธรรมฯ
เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๕

ฉบับปรุบปรุง
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กันยายน ๒๕๕๑ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ : กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ ๓๕๙/๑ ถ.บูรพาใน อ.เมือง จ.อุบลราชธานี
โทร. ๐-๔๕๒๔-๑๖๑๙ โทรสาร ๐-๔๕๒๖-๕๑๙๓

สารบัญ

เหนือสิ่งอื่นใด

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

ไม่มีอะไรได้...ไม่มีอะไรเสีย

ต่อไปพากันตั้งใจฟังธรรม การฟังธรรม ฟังให้เกิดประโยชน์ ฟังเพื่อให้เข้าอกเข้าใจให้มันเป็นประโยชน์ สำรวมอายตนะทั้งหลาย ให้เหลือไว้แต่จิต พระพุทธเจ้าท่านสอนให้ฟังธรรม

การปฏิบัติธรรม ให้สำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย อาตนะของเรามีหก ปิดไว้ห้า เหมือนบุรุษจะจับเหี้ย เหี้ยมันอยู่ในโพรงจอมปลวก จอมปลวกมีรูอยู่หกรู ปิดไว้ห้ารู เหลือไว้รูเดียว คอยดักจับเหี้ยมันจะออกมา ปิดตา หู จมูก ลิ้น กาย เหลือไว้แต่ใจ ทำใจให้เป็นหนึ่งไว้คอยจับอารมณ์อาการกิเลสทั้งหลายมันจะเข้าไป

จิตใจมนุษย์เราทั้งหลาย มันไม่แปลกอะไรกับเทป ถ้าเราเปิดเครื่องบันทึกเสียงอะไรต่าง ๆ มันจะเข้าไปวุ่นวาย

ธรรมเทศนา ณ วัดหนองป่าพง อุบลราชธานี

ในเทปนั้น เปิดฟังก็ไม่รู้เรื่อง ใจเรานี้ก็เหมือนกัน ถ้าต่างคนต่างพูดเสียงอึงคะนึง เลยไม่รู้เรื่อง ว่าท่านเทศน์อะไร ถ้าเราเงียบ ๆ ทำจิตให้เป็นหนึ่ง นั่งหลับตาดี ๆ สำรวมไว้ มันก็จะเหมือนกันกับเราอัดเทปในที่เงียบ ๆ มันจะไม่มีเสียงอะไรเข้าไปปะปนในเทปนั้น จะมีความรู้สึกสงบ ระงับ ธรรมก็จะเข้าถึงจิตใจของเรา เหมือนเทปอัดไว้ในที่ไม่มีเสียงรบกวน เวลาเราต้องการจะเปิดฟัง ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะชัดเจนน่าฟัง จิตมนุษย์เรานี้ก็เหมือนกันฉันใด เมื่อเราฟัง ถึงยังไม่รู้เรื่อง ก็ฟังให้จิตเป็นหนึ่ง มันจะป้อนเนื้อธรรมเข้าไปอัดเข้าไว้ บางคนก็ไม่รู้จักไม่เข้าใจ ได้แต่ความสงบ ค่อยฟังไป ค่อยบำเพ็ญไป ค่อยปฏิบัติไป ค่อยศึกษาไปเรื่อย ๆ ต่อไป อนาคตข้างหน้า มันจะปรากฏเหตุการณ์ขึ้นมาในมโนภาพเหมือนกันกับม้วนเทป การพิจารณาธรรมจะเกิดขึ้นมา เพราะความสงบเป็นเหตุ เป็นนิสัย เป็นปัจจัยปฏิบัติไปมันจะพ้นขึ้นมา

พระบรมศาสดาตรัสว่า นิสัยปัจจัย คำที่ว่านิสัยปัจจัยนั้นไม่รู้มันอยู่ที่ไหน ? ไม่เห็น แต่มันก็มีอยู่ บางคนสอนได้ง่าย ๆ บางคนฟังยาก สอนยาก มันก็ใจเหมือนกัน

ทำไมมันไม่เหมือนกัน นิสัยปัจจัยมันไม่เหมือนกัน เหมือนกันกับเรื่องอัดเทป ถ้าอัดในที่สงบมันก็อย่างหนึ่ง อัดในที่วุ่นวายมันก็อย่างหนึ่ง อัดเหมือนกันแต่ก็ไม่เหมือนกัน คนเราก็เช่นเดียวกัน ฟังเทศน์กัณฑ์เดียวกัน แต่มีความเห็นต่างกันมีความเข้าใจต่างกัน ฉะนั้นการฟังธรรมในครั้งพุทธกาลกับในสมัยนี้ก็ไม่แปลกกัน พระพุทธเจ้าของเราทั้งหลาย ท่านให้เคารพในการฟังธรรม ทำไมท่านจึงให้เคารพในการฟัง เพราะสมัยปัจจุบันนี้ พุทธบริษัทเราก็ยังอยู่ ข้ออรรถ ข้อธรรม ก็ยังมีอยู่ ธรรมที่ให้สำเร็จ มรรคผลนิพพาน ก็ยังอยู่ไม่ได้หายไปไหน ถ้าพวกเรา**ตั้งใจฟังให้ดี แล้วนำมาพิจารณา ก็เกิดมรรคเกิดผลได้**ในปัจจุบันนี้เอง ไม่ต้องสงสัย

แต่ว่าโดยมากพวกเราทั้งหลายพากันเข้าใจผิดอยู่อย่างหนึ่งว่า การประพฤติธรรม การปฏิบัติธรรม การทำกรรมฐาน การทำภาวนาให้บรรลุธรรม เข้าใจว่าเป็นเรื่องของพระพุทธเจ้า เป็นเรื่องของพระสาวกก่อนโน้น พากันเข้าใจไปอย่างนั้น ดังนั้น การฟังเทศน์ฟังธรรมในสมัยนี้จึงไม่เป็นกิจจะลักษณะ ฟังเพื่อตลกคะนองเล่นต่าง ๆ

นานา เลยไม่เข้าใจ จะเอาคุณงามความดีเอามรรคเอาผล อันเกิดขึ้นจากการฟังไม่ได้ เหมือนกับการฟังเทศน์บุญมหาชาตินั่นแหละ ใครว่าได้อะไรบ้าง ? ไม่เห็นได้อะไร ฟังไป ๆ อย่างนั้นเอง พระก็เทศน์เรื่องนก พรรณนาไป... "นกกก นกแกง ชุมแซง คอก่าน ห่านฟ้าและสังกา" ว่าไปอย่างนั้น ไม่รู้เรื่องไปพูดเรื่องนก เรื่องต้นไม้ เรื่องภูเขาเลากาไปโน้น สุดท้ายก็ไม่ได้อะไรเปลืองข้าวต้มขนมเปล่า ๆ ไม่ได้การไม่ได้งาน มาถึงบ้านแล้วจะปฏิบัติอย่างไรบ้าง วันนี้ฟังเทศน์แล้วได้อะไรบ้าง เข้าใจอะไรบ้าง ? เงียบ (มิดสี่หลี่) ยิ่งฟังยิ่งไม่รู้เรื่อง มีแต่ความประมาท ฝนโบกขรพรรษ ก็หว่านข้าวตอก ข้าวสารหว่านกันไปกันมากลายเป็นกะลา เป็นก้อนอิฐขว้างไปขึ้นศาลา เลยเป็นเรื่องทำเล่น เอาคำพระพุทธเจ้าไปทำเล่น เอาเรื่องท่านไปพูดเล่น...บาป... สร้างบาปกันขึ้นตรงที่ทำบุญนั่นแหละ ทำไม ? เพราะไม่รู้เรื่อง ในการฟังธรรมว่าการฟังธรรมคืออะไร ? การฟังธรรมก็คือ เรื่องท่านสอนเราโดยตรงนี้แหละ ท่านสอนเราให้รู้จักบาป ให้รู้จักบุญ ให้รู้จักคุณ ให้รู้จักโทษ รู้จักผิด รู้จักถูก เราพากัน

ฟังแต่ก็ไม่รู้เรื่อง เมื่อไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจฟังแล้วกลับไปถึงบ้าน ก็ทำอย่างเก่า การประพฤติทางกาย ทางวาจา ทางใจ ในครอบในครัว ในบ้านในเมือง ก็อย่างเก่า เคยแช่ง เคยด่า ก็แช่งก็ด่าอย่างเก่า เคยโลภก็โลภอย่างเก่า เคยโมโหก็โมโหอยู่อย่างเก่า เคยเป็นผีก็เป็นผี เคยเป็นเปรตก็เป็นเปรต อยู่อย่างเก่าไม่เคยเปลี่ยนแปลง ไม่รู้จักบาป บาปเป็นอย่างไร...ไม่รู้บาปทางกาย ทางวาจาก็ไม่เท่าไหร่หรอก ใจของเรานั่นซิ วันหนึ่งบาปหลายครั้งนะ คราวใดใจมันโกรธไม่พอใจ นั่นแหละบาป เกิดขึ้นแล้วที่ใจของเจ้าของ

มาวัดทำไม ? มาวัดก็มาทำบุญนั่นแหละ มาเห็นพระเจ้าพระสงฆ์ ได้ฟังเทศน์ฟังธรรมใจมันก็สบาย ไม่ขุ่นไม่มัว เรียกว่ามาสร้างบุญใจสบายไม่ขุ่นมัวได้ทั้งบุญและกุศล ถ้าทางใจมันเป็นบุญแล้ว ทางวาจาก็ไม่ต้องไปพูดมันมากหรอกไม่ต้องไปควบคุมมัน ท่านจึงว่ามาวัดเพื่อสร้างบุญ สร้างกุศล บางคนอาจจะคิดว่าเอาของมาถวายพระนั้นแหละ จึงเป็นบุญ ไม่ใช่อย่างนั้น ตาเราได้มาเห็นสิ่งที่ไม่เคยเห็น เห็นครูบาอาจารย์ เห็นพระเจ้าพระสงฆ์

หูก็ได้ฟังเทศน์ฟังธรรมใจก็สบาย ถ้าอยู่บ้านเดี๋ยวลูกตีกันแล้ว หมาขโมยกินของในครัวแล้ว ควายกินต้นกล้วยแล้ว เดี๋ยวก็หมูร้อง เดี๋ยวก็เป็ดร้อง เราเลยตกนรกขุมเล็กขุมใหญ่อยู่ตลอดเวลา ท่านจึงว่าอยู่ที่บ้านบาปมันเยอะ ใจของเรามันเป็นบาป มันขุ่นมัว นรกขุมเล็ก ๆ เรียกได้ว่าตกเป็นนิจกาล แต่ไม่รู้ว่าตัวเองตกนรก ถ้าใจเศร้าหมองเมื่อไรเวลาใดนั่นแหละ ท่านเรียกว่าบาป ใจไม่ผ่องใส

ถ้าเรามาวัดได้ฟังเทศน์ฟังธรรมรู้เรื่องนั้นเรื่องนี้ ท่านประกาศธรรม ประกาศศีลธรรมไว้ ก็ล้วนแต่เรื่องดี ๆ ทั้งนั้นล่ะ ท่านไม่ให้เบียดเบียนกัน ไม่ให้อิจฉาพยาบาทกัน ให้สามัคคีกัน ไม่ให้นอกใจกัน ท่านสอนเราแต่เรื่องดี ๆ แต่เราฟังไม่ชัดฟังไม่เข้าใจเฉย ๆ ถ้าฟังเป็นมีแต่เรื่องดี ๆ มีแต่เรื่องถูก ๆ ทั้งนั้น ผู้รู้จักธรรม รู้จักอด รู้จักกลั้น รู้จักข้อประพฤติปฏิบัติ แม้ว่าจะทำไร่ทำนาทำสวน ไร่นาสวนของคนนั้นก็เจริญ แม้จะปฏิบัติในครอบครัวหรือในบ้าน บ้านคนนั้นก็สะอาดสะอ้าน อยู่กันด้วยความสงบสุข เป็นมงคล รู้จักผิดรู้จักถูก มันจะทะเลาะกันจะเถียงกันขึ้นมาก็รู้จัก ไม่ทำอย่างนั้น ไม่คิดอย่างนั้น มันก็เป็นการ

ตัดบาปตัดกรรมเท่านั้นแหละพวกเราทั้งหลาย

ถ้าหากว่าพวกเราทั้งหลายไม่พากันฝึกไม่พากันหัด พวกเราจะไม่แปลกอะไรกับพวกสัตว์ทั้งหลาย มนุษย์เราทั้งหลายจะต่างจากสัตว์ก็ตรงที่รู้จักอาย **ถ้าไม่มีความอายความกลัวต่อความชั่วแล้วก็ไม่ต่างอะไรกับสัตว์** ถ้าพูดถึงความคิดอยากเป็นโน่นเป็นนี่ อยากได้โน่นได้นี่ มันก็เหมือนกันนั่นแหละกับสัตว์ทั้งหลายไม่ได้แปลกกัน ถ้ารู้จักอดไว้ กลั้นไว้ ยับยั้งไว้ มีความละอาย มันอยากได้อยู่ แต่ก็อาย ไม่เอา หาอะไรแลกเอาเปลี่ยนเอา มนุษย์เรา ถ้าไม่มีสิ่งนี้ก็ไม่ผิดอะไรกับไก่ พอเห็นข้าวสารก็กินเลย ไม่รู้ข้าวสารใครมันไม่รู้จัก ควายก็เหมือนกัน เข้านาเข้าสวนใครก็กินเลยไม่รู้จัก มันจึงมีความรู้สึกต่างกันกับมนุษย์อย่างนี้

พูดถึงคนไม่รู้เรื่อง ก็ไม่รู้เรื่องจริง ๆ อยากให้เป็นอย่างโน้น อยากให้เป็นอย่างนี้ จะไม่ให้บาปได้อย่างไร ก็ไม่รู้เรื่องนี่ ของมันเป็นอย่างนั้น มันก็เป็นอย่างนั้นแหละ จะร้องไห้กับสิ่งเหล่านั้นมันก็ใช้ไม่ได้ ของมันเป็นอยู่อย่างนั้นแต่ไหนแต่ไรมา เราก็ไม่รู้จัก นี่ของฉันนั่นของคุณ

นี่ของเรานั้นของเขา นึกว่าเป็นอย่างนี้จริง ๆ ถึงเวลามันจากไปเลยไม่มีที่พึ่ง ไม่มีพระพุทธเป็นที่พึ่ง ไม่มีพระธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง ก็ร้องไห้โฮเท่านั้นแหละ บางคนข้าวก็ไม่กิน มันทุกข์ มันจะตายไปด้วยกันก็ยังไม่รู้จัก นี่แหละคือคนโง่...รู้จักไหม

สมัยก่อนธรรมะยังไม่เปิดหูเปิดตาของสัตว์ทั้งหลาย ทุกวันนี้ชาวบ้านก่อ-บ้านน้ำคำเหล่านี้สบาย คนตายก็ตายไปช่วยกันทำเมรุ หัวเราะกันได้ อยู่ง่าย อยู่สบายไม่มีอะไร คนเราก็มาอย่างนี้ ก็ไปอย่างนี้แหละ ถ้าไม่ไปอย่างนั้นจะได้มาอย่างนี้หรือ มาอย่างนี้ก็ไปอย่างนั้น ก็เพราะหนทางมันเป็นอยู่อย่างนี้ จะไปห้ามโลกไม่ให้เป็นอย่างนั้นจะไปห้ามอย่างไร พวกเราไม่ได้คิดกันอย่างนี้ นี่แหละการฟังธรรมให้รู้เรื่อง สิ่งเหล่านี้ ให้รู้เรื่องความเป็นจริงอย่างนี้ ใครรู้เรื่องอย่างนี้ ผู้นั้นก็เข้าใจธรรม ใครเข้าใจธรรมก็เข้าใจเรื่องนี้ มาฟังเทศน์ฟังธรรมกันทุกวันพระก็เพื่อให้รู้จักสิ่งเหล่านี้ ถ้าเข้าใจดีแล้ว ทุกข์ไม่มีทุกข์ไม่เกิด ถ้าเราพลัดจากกัน ก็ให้นึกเสียว่ามันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ท่านที่ละไป ท่านได้สร้างคุณงามความดีไว้ ท่านสบายแล้ว

ยังเหลือแต่พวกเรานี่แหละ ยังสาละวนอยู่กับเป็ดกับไก่กับหมูกับหมากับวัวกับควายอยู่เดี๋ยวนี้ ท่านที่เสร็จแล้วท่านสบายแล้ว ยังเหลือแต่พวกเรานี่แหละ จะให้สร้างคุณงามความดี ก็บอกว่ายุ่งกับสิ่งนั้นสิ่งนี้

พระพุทธเจ้าก็ดี พระสาวกทั้งหลายก็ดี ท่านตรัสรู้ ธรรมก็คือมารู้เรื่องเหล่านี้ตามความเป็นจริง มารู้เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มารู้เรื่องวิมุตติสมมุติ เหล่านี้ มารู้เรื่องสมมุติ สังขารเหล่านี้มารู้จักสัตว์ บุคคลตัวตนเราเขา สังขาร คือสกนธ์ร่างกายของเรานี้ไม่ใช่ของเราตามธรรมชาติ เพราะเราบอกมันไม่ได้ใช้มันไม่ฟัง เป็นไปตามธรรมชาติของมัน ถึงเราจะร้องไห้กับมัน มันก็เป็นอย่างนั้น ถึงเราจะหัวเราะกับมัน มันก็เป็นอยู่อย่างนั้น ของมันเป็นอยู่อย่างนั้น

ดังนั้นพวกเราจึงมาเรียนให้มันรู้จัก พูดถึงเรื่องนี้ต่างกันมากกับญาติโยม จะให้มาวัด บอกว่าโลภหลายโกรธหลาย หลงหลาย บาปหลาย มายังไม่ได้หรอก ไม่ได้เข้าใจว่ามาวัดเพื่ออะไร มาเพื่อศึกษาให้มันรู้ความจริงตามธรรม ถ้ารู้แล้วมันจะหมดทุกข์ รู้แล้วมันจะหมดอยาก

รู้แล้วมันจะหายลำบาก จะไม่มีไม่โศกาปริเทวนารำพัน มันจะรู้เสมอภาคว่า สภาพทั้งหลายของสังขารที่มันเป็นอยู่นี้ตามความเป็นจริง ถ้ารู้ตามความเป็นจริงแล้วพวกเราจะไม่พากันเป็นทุกข์ จะพากันสบาย ของมันได้มาก็ได้มาอย่างนี้ ได้มาอย่างนี้มันก็ไปอย่างนั้น ใจเราก็จะไม่ยึด ไม่มั่น มีลูกก็ให้รู้ว่าสมมุตินะนี่นะ มีบ้านมีเรือนก็รู้แต่ว่ามันเป็นเพียงสมมุติ เลยไม่มีของเราจริง ๆ มันก็จะได้คิด

ถ้าคนไม่รู้จักก็มีแต่ของกูๆ ลูกกู เมียกู หลานกู กู๊...กู ๆ ๆ อยู่อย่างนั้นเหมือนกันกับนกเขา อยู่บนต้นมะขามร้อง กูๆ กูๆ มีแต่ของกู ของกู หรือเหมือนบ่างตาโตกินมะขาม จะว่าของกูอยู่นั้นเหรอ...พากันดูหน่อยดูข้างหน้าข้างหลังหน่อย ดูข้างล่างดูข้างบนหน่อย โยมไม่เคยเห็นหมอลำเขารำหรือ โยมพ่อออกแม่ออก หมอลำเขาว่าอย่างไร ? เขาว่า "เอา...จึ๊กเข้าไปเข้าไปข้างในข้างนอก" ได้ยินไหมล่ะไม่รู้อะไร ? ไม่รู้ข้างในไม่รู้ข้างนอก รู้ไหมล่ะข้างในก็เหมือนข้างนอก ข้างนอกก็เหมือนข้างใน เขาก็เหมือนเรา เราก็เหมือนเขา มันไม่ได้แปลกอะไรกัน

ลูกท่านหลานท่านก็เหมือนกับลูกเราหลานเรา พ่อท่านแม่ท่านก็เหมือนพ่อเราแม่เรา ของเราก็เหมือนของท่าน นี่แหละท่านจึงว่า ให้รู้เข้าไปข้างในข้างนอก ยังจะพูดเล่นอยู่นั้นหรือ อย่าว่าของเราของเขา ต้องมีเมตตากรุณาดูให้มันทั่วให้มันถึง ถ้าเรามีธรรม **รู้จักธรรมแล้วเราจะสบายกันมาก จะพากันถอนความโลภออก ถอนความโกรธออก ถอนความหลงออก** หลงว่าของคนโน้น หลงว่าของคนนี้ หลงว่าของกูหลงว่าของมึง หลงยึดหลงหมาย หลงทุกข์หลงยาก หลงลำบาก แต่ที่สุดก็ไม่มีอะไร ให้พากันเข้าใจเอาไว้ให้พากันรู้เรื่องเอาไว้ ถ้ารู้เรื่องสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ข้างนอกก็ดีข้างในก็ดี ข้างนอกคือต้นไม้ภูเขาเครือเขาเถาวัลย์ก็ดี ทุกสิ่งทุกอย่างก็ล้วนเป็นของไม่แน่นอน เกิดมาแล้วก็ละลายไปเป็นธรรมดา เห็นไหมล่ะ ? ต้นไม้บ้าง ดินบ้าง มันมีที่สูงที่ต่ำ ต้นไม้ก็มีต้นคดต้นงอ เป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น เป็นธรรมชาติของสังขารข้างในเราก็เหมือนกัน ตาบ้าง หูบ้าง จมูกบ้าง ลิ้นบ้าง กายบ้าง ก็ไม่เหมือนกัน เป็นของไม่แน่นอน เป็นไปตามสภาพของมัน หูมันอยาก

หนวกวันไหนมันก็หนวก ตามันอยากบอดวันไหนมันก็บอด กายมันอยากเจ็บตรงไหนมันก็เจ็บ อยากพิการตรงไหนมันก็พิการ มันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้น จะไปร้องขอยอมือกับมันก็ไม่ได้ถึงคราวมันจะเป็นมันก็เป็น อันนั้นมันเป็นของเขาแท้ ๆ เป็นสังขารแท้ ๆ ไม่ใช่เป็นของเราตามเป็นจริง เป็นของเราโดยฐานสมมุติ ดังนั้นพระพุทธเจ้าก็ดี สาวกทั้งหลายก็ดี ท่านพ้นจากทุกข์จากความยากลำบาก ก็เพราะท่านมารู้ตามความเป็นจริง รู้อะไร? ก็คือรู้เจ้าของรู้ว่ามันไม่แน่ "อัชฌัตตา ธัมมา, พะหิทธา ธัมมา" อัชฌัตตา ธัมมา ก็คือ ภายใน พะหิทธา ธัมมา ก็คือภายนอก "จิ๊กเข้าไป ข้างในข้างนอก" ภาษาพระพุทธเจ้าว่า อัชฌัตตา ธัมมา, พะหิทธา ธัมมา ธรรมภายในก็ดี ภายนอกก็ดี ล้วนเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นของไม่แน่นอน มีความเกิดเป็นเบื้องต้น มีความแก่เป็นท่ามกลาง มีความตายเป็นที่สุดเหมือนกันหมด จะเป็นข้างในก็ดี ข้างนอกก็ดี หนุ่มก็ดี แก่ก็ดี ทุกข์ก็ตาม รวยก็ตาม จะเป็นเจ้าพระยาไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ก็ตาม ก็เป็นอยู่อย่างนี้ เวลาจะไป (ตาย) ใครมีมาก

ก็ทิ้งไว้มาก ใครมีน้อยก็ทิ้งไว้น้อย ตายก็เหม็นหมดทุกคนนั้นแหละ ไม่เว้นใครนี้ท่านเรียกว่า ข้างในก็เหมือนข้างนอก ข้างนอกก็เหมือนข้างใน... เหมือนกัน...

เราทั้งหลายต้องมาเรียนธรรมไว้ในปัจจุบันให้มันรู้จัก ถ้ารู้จักแล้วมันสบาย...สบายอย่างไร ? เหมือนเราเห็นรังต่อเราก็ไม่เข้าไปใกล้ ตรงนั้นมีเสือ ตรงนั้นมีงู เรารู้จักอย่างนี้ เราก็หนีไม่เข้าไปใกล้ ถ้าคนไม่รู้จักก็เดินสวบ ๆ ตกลงไปหลุมต่อ มันก็ต่อยหัวเอาเท่านั้นแหละ **คนไม่รู้จักอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็เสกคาถาว่าของกู ๆ อยู่อย่างนั้น** ถ้าคราวไม่ใช่ของกู ก็ร้องไห้โก๊ก ๆ เท่านั้นแหละ นั่นเป็นเครื่องหมายของคนบาป ถ้ามาฟังธรรมแล้วมันก็จะหายบาปแล้วก็ดีด้วย เป็นผู้มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา อยู่ใกล้กันไม่ทะเลาะกันไม่ทุ่มเถียงกันสงเคราะห์กันสบายนั้น ท่านเรียกว่า คนมีบุญ คนมีบุญอยู่ที่ไหนก็เป็นบุญกุศลอยู่ที่ไหนก็เย็น ก็เป็นสุคโต อยู่ก็เป็นสุข ไปก็เป็นสุข มีแต่เรื่องเป็นสุขมีแต่เรื่องสบาย

ถ้าเราฟังธรรมพิจารณาถูกต้องแล้ว รู้สิ่งทั้งหลายเหล่านี้แล้ว ตรัสรู้ธรรม พระพุทธเจ้าท่านว่าตรัสรู้ธรรม

ตรัสรู้ซึ่งอริยสัจ นี่เรียกว่า เรารู้ความจริง รู้ตามความเป็นจริง ว่าโลกมันเป็นอยู่อย่างนี้ หลายชาติ หลายตระกูลมาแล้ว ปู่ ย่า ตา ยาย ของเราท่านก็เป็นมาเหมือนเรานี่แหละ ผลที่สุดท่านก็ไป ไปในรูปนี้แหละ เราเกิดมาก็จะไปในรูปเดียวกันนี้แหละไม่มีใครอยู่ ฉะนั้นควรศึกษาธรรม ศึกษาให้มันพ้นทุกข์

ทุกวันนี้เราทั้งหลายถ้ามาวิจัยตามเหตุการณ์แล้ว ถึงเรากินก็กินเพื่อความพ้นทุกข์ ถึงเราเดินก็เดินเพื่อความพ้นทุกข์ ถึงแม้จะนอนก็นอนเพื่อความพ้นทุกข์ จะไปในที่ไหน ๆ ก็ไปเพื่อความพ้นทุกข์ ถ้าดูให้ดีแล้วถึงแม้กินข้าวก็กินเพื่อจะไม่กินอีก ถึงแม้เดินก็เดินเพื่อจะไม่เดินอีกนั้นแหละ คืออยากให้มันเสร็จ แต่มันก็ไม่เสร็จ เดินแล้วก็เดินอีก นั่งแล้วก็นั่งอีก นอนแล้วก็นอนอีก กินแล้วก็กินอีก พูดแล้วก็พูดอีก อยู่อย่างนี้ **ความเป็นจริงก็ไปตรงที่มันหมดนั่นแหละ** มุ่งไปที่มันจริง ดังนั้นท่านจึงให้พิจารณาซึ่งอนัตตา... **เอามันจนหมดเนื้อหมดตัวโน้นแหละ ถ้ามันมีของกูของมึงไม่หมดล่ะ เอาให้หมดเนื้อหมดตัว หมดอัตตา ไม่มีใคร** ดิน น้ำ ไฟ ลม

ถ้ามันแตกก็พวกดิน พวกน้ำ พวกไฟ พวกลม มันแตกไป **ตัวสัตว์ตัวบุคคลนั้นไม่มี** ถ้าไม่มีก็**ไม่มีอะไรเสีย** ถ้าไม่มีก็**ไม่มีอะไรได้** เลยเป็นคนผู้ไม่ได้ไม่เสีย เป็นคนที่ไม่รวย เป็นคนที่ไม่จน เป็นคนผู้ไม่สุข **เป็นคนผู้ไม่ทุกข์อย่างนี้ อยู่ตรงที่มันหมดเหตุหมดผล**ท่านจึงให้พิจารณา พวกเราทั้งหลายก็จะมุ่งไปตรงนั้นแหละ

แต่ว่าความรู้สึกของปุถุชนเราทั้งหลาย เหมือนกันกับเด็กน้อย มันชอบเล่นอะไรมันเปรอะเปื้อน ที่ไหนสกปรกชอบเล่น ตอนเย็นแม่จับไปอาบน้ำ... มันกลัวน้ำ... วิ่งหนีแม่ตามไปจับมามันร้องไห้ มันกลัวจะสะอาด ให้หน้ามันมอมอยู่อย่างนั้น ให้ขี้มูกมันย้อยอยู่อย่างนั้น ให้มันเหม็นอยู่อย่างนั้น เด็กมันเป็นอย่างนั้น มันกลัวความสะอาด... (ซั่นแหลว)

พวกเราก็เหมือนกันนั่นแหละ พระพุทธเจ้าสอนให้พิจารณาสิ่งเหล่านี้ให้ดี ไม่อยากพิจารณา...**หัดพิจารณากันหน่อย ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย**นั่น มรณสติ คือ ความตาย ยิ่งคนมีสุขมาก ๆ ยิ่งไม่รู้จัก พอมีใครพูดถึงความตาย อย่าพูด อย่าพูด... ฉันไม่อยาก

ได้ยิน ฉันไม่อยากทำอะไรแล้ว ถ้าพูดถึงความตาย เหมือนกับว่าเขาจะหนีไปพ้น... งานของเรายังไม่เสร็จ น่าจะมาทำให้มันแล้วให้มันเสร็จ อันนี้งานยังไม่เสร็จ กลัวแต่งานมันจะเสร็จ ทุกข์ดองใจตัวเองอยู่ ควรมาศึกษาให้มันรู้จัก ไม่อยากศึกษา เหมือนเราเป็นไข้หนัก แพทย์จะช่วยรักษา ไม่ยอมให้รักษา อยากให้มันหายเหมือนกัน แต่ไม่อยากรักษา ไม่อยากกินยามันเป็นเรื่องอย่างนี้ ความจริงเป็นเรื่องทุกข์ใหญ่ที่เราจะต้องศึกษา เพราะเราจะต้องพบทุกคนเกิดมานี้ จะต้องพบทุกคน จะไปในรูปนี้เหมือนกันทุกคน ถ้าใครไม่รู้สิ่งเหล่านี้ในปัจจุบัน เป็นคนที่ขาดทุนเหลือเกิน ไม่รู้เรื่อง

พระศาสดาท่านตรัสว่า จำเป็นจะต้องศึกษา **ศึกษาธรรมให้รู้จัก ถ้าศึกษาให้รู้จัก**เหมือนอย่าง**สกนธ์ร่างกายสังขารของเรานี้ว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** สมมุติบัญญัติ สมมุติวิมุตติ ศึกษาให้รู้จัก บางคนไม่รู้จักนะ ถ้าว่าของเราก็ของเราจริง ๆ อะไร ๆ ก็ของเราจริง ๆ **ความเป็นจริง ไม่มีอะไรหรอก มันเป็นสมบัติของโลก เราอยู่นี่ก็อยู่ชั่วคราว เมื่อเรา**

ไปก็เป็นสมบัติของโลก ใครมีอะไรได้อะไร ก็เอาไปไม่ได้ อยู่กับโลกนี้แหละ ไม่ได้ไปไหน พิจารณาดูให้ดีซิ ใครหาบอะไรไปได้ ใครหามอะไรไปได้ ถ้าได้ ถ้าดี ถ้ามี ถ้าได้ก็สร้างขึ้นในปัจจุบันนี้ มีทรัพย์สินเงินทอง ก็ซื้อความชั่วออกจากเราเสีย ซื้อบาป ซื้อกรรมออกจากเราด้วยการสร้างน้ำทำบุญให้เจ้าของ พยายามเอาตัวเข้ามาฟังมาฝึกหัดจิตใจ ให้มันอยู่ให้มันนิ่งให้ได้ จะรอให้มันเสร็จเสียก่อนมันไม่เสร็จหรอก มันไม่พอหรอกอยาก มันหยุดอยากไม่เป็น แต่อิ่มมันอิ่มเป็นเหมือนกันอิ่ม...นั่นเป็นเรื่องของท้อง แต่**คำว่าอยาก**... **มันไม่มีท้องใส่ ไม่มีที่ใส่**ไปตั้งที่ไหนก็อยาก มีมันก็อยาก ไม่มีมันก็อยาก รวยมันก็อยาก **อยากนี้ไม่มีที่พอ** ท้องเรามันอิ่มเป็นอย่างกินข้าวเมื่อเช้านี้...อิ่ม แต่อยากมันยังมีอยู่นะ อิ่มมันอิ่ม เหมือนกันกับสุนัข เอาข้าวให้มันกินปั้นหนึ่งก็หมด สองปั้นก็หมด สามปั้น สี่ปั้น หลายปั้นเข้ามันก็อิ่มท้องมันตึง ที่เหลือกินไม่ได้... ก็ดม... ยิกแยก ๆ...อยากไม่หยุด แต่ท้องมันเต็มแล้ว ไม่รู้จะทำอย่างไรนอนเฝ้าอยู่นั่นแหละไม่หนี ทำตาปริบ ๆ อยู่นั่นแหละ

สุนัขตัวอื่นจะมากินก็ขู่ โฮ่ง ไม่ให้เพื่อนกิน หวงไว้ ไก่จะมากิน ก็...โฮ่ง จะกัดไก่ ท้องจะแตกตายอยู่แล้ว อิ่มแล้วแต่อยากมันก็ยังอยาก หวงอยู่อย่างนั้น นี้แหละ ท่านว่า อิ่มอันหนึ่งมันเรื่องของท้อง อยากมันเป็นของไม่มีท้อง เอาจักรวาลมาใส่มันไม่พอ คำที่ว่าอยากนี้เดี๋ยวบัดนั้นก่อน เดี๋ยวบัดนี้ นี่ล่ะตัวสำคัญ จะผลัดไปถึงไหนหือ...ประเดี๋ยวบัดนั้นประเดี๋ยวบัดนี้ถึงเวลามันเฒ่า มันแก่ มันเจ็บ มันไข้ ที่นี้ไม่เอาแล้วไม่อยากจะได้อะไรแล้ว น้ำก็บ่แซ่บ ข้าวก็บ่แซ่บ ไม่เอาอะไรสักอย่าง เอาแต่ทุกข์ เอามือปิดหูยังกะลิงถุงแล้วที่นี้ กินอะไรก็ไม่อร่อย ไม่เอาอะไรก็ไม่เอา เอาไปให้บ่อย ๆ เดี๋ยวก็อารมณ์เสียเท่านั้นแหละ มันกลับกันอย่างนี้นะ เรื่องของมัน

ฉะนั้นให้เราพิจารณา เรื่องของคนรู้ กับเรื่องของคนไม่รู้ มันต่างกันมาก ถึงแม้ทุกข์มี มันก็ไม่ทุกข์ เมื่อมาถูกท่านผู้รู้ทั้งหลายแล้วมันจะละลายหายไปหมด เรื่องสิ่งทั้งหลายจะจากเราไป เรื่องเราจะจากเพื่อนฝูงไป เหล่านี้... ไม่มีปัญหา เพราะพิจารณาแล้ว เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ลูกจะพรากจากเรา เราจะพรากจากลูก พ่อแม่จะพรากจากเรา

เราจะพรากจากพ่อแม่ เพื่อนฝูงจะพรากจากเรา เราจะพรากจากเพื่อนฝูง พิจารณาแล้วทุกอย่าง ใครจะไปก็ไป **ใครจะมาก็มา สบาย... ไม่มีทุกข์ทำไม ? เพราะไม่ไปมั่นหมายมัน** นายพรานเขาดักแร้วอยู่ตรงนั้น เห็นแล้วไม่เอาคอยื่นเข้าไปใส่แร้วก็ไม่หนีบคอเรา ทุกข์ฉันพิจารณาแล้ว เห็นทุกข์ รู้จักเหตุที่ทุกข์จะเกิด ไม่ไปทำเหตุตรงนั้นทุกข์มันก็ไม่เกิด ทุกข์มันก็ไม่มี เราก็ไม่ทุกข์ ภายนอกก็ตาม ภายในก็ตาม ที่ใกล้ก็ตาม ที่ไกลก็ตาม หยาบก็ตาม ละเอียดก็ตาม มันเป็นอยู่อย่างนี้ ใจข้าพเจ้าจะไม่หวั่นไหว เพราะเห็นว่ามันเป็นอยู่อย่างนี้ เอามันพอควรพออยู่ก็สบาย มีน้อยก็ใช้น้อย มีมากก็ใช้มาก อยู่อย่างไรก็อยู่ได้ มันสบาย สงบ ระงับ มีมากก็ไม่เป็นไรให้รู้เรื่องของมัน มีน้อยก็ไม่เป็นไรถ้ารู้เรื่องของมัน นี่แหละเรื่องคนจะสบาย คือมีปัญญา เรื่องคนจะไม่สบาย เรื่องคนจะลำบากนั้น โอ๊ย ! มันยากทุกอย่าง ถึงทำงานอยู่มันก็ยาก ให้อยู่เฉย ๆ มันก็ยาก ถึงแม้จะให้นอน มันก็ยาก ให้ทำก็ยาก ไม่ให้ทำก็ยาก มันไม่แน่สักอย่างจะว่าอย่างไร แม้จะรวยมันก็ทุกข์ แม้จะจนมันก็ทุกข์อยู่อย่างนั้น เรื่องมันทุกข์

ท่านอุปมาเหมือนกับลิงตัวน้อย ๆ ก็เรียกลิงน้อย ใหญ่ก็เรียกลิงใหญ่ เฒ่าก็เรียกลิงเฒ่า ตายก็เรียกลิงตาย เหลือแต่กระดูกก็ไม่พ้น เรียกว่ากระดูกลิง มันจะไปที่ไหนก็เพราะมันเป็นอย่างนั้น ถ้าเรารู้สิ่งเหล่านี้ มันจะไปไหน จะหอบจะหาบอะไรไปไหน ? **ให้รีบสร้างคุณงามความดีไว้ในใจเจ้าของ "สวรรค์ในอก นรกในใจ" ใจใครไม่ทุกข์ไม่โศก ใจคนนั้นแหละเป็นใจสงบ เป็นใจระงับ เพราะพิจารณาเห็นแล้ว** อัชฌัตตา ธัมมา, พะหิทธา ธัมมา ธรรมทั้งภายในก็ดี ภายนอกก็ดี ทั้งที่ใกล้ก็ดี ทั้งที่ไกลก็ดี หยาบก็ดี ละเอียดก็ดี **มันรวมลงที่เดียว คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นของไม่แน่นอน** สังขารทั้งหลายเหมือนกันกับอาหาร อาหารที่เราบริโภคทุกวันนี้ อันไหนมันดีมันชั่ว แม้เราจะแบ่งไว้ อันนั้นดี อันนี้ไม่ดี เวลารวมลงไปในท้องอันไหนดีกว่ากันมีไหม ? อันไหนที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ มีไหม ? ใครจะรวมคะแนนให้ได้ หือ... เหมือน...กัน มันเหมือนกันอย่างนั้น สามัญลักษณะมันเหมือนกันอย่างนั้น

ฉะนั้นพวกเราทั้งหลายที่อยู่ด้วยกันนี้เป็นญาติกันนะ

ญาติความเกิด ญาติความแก่ ญาติความเจ็บ ญาติความตาย ฉะนั้นพวกเราอย่าเอารัดเอาเปรียบกัน **ให้มีธรรมไว้ในใจ** มีธรรมอย่างไร ? **คนรวยอย่าดูถูกคนจน** นี้คือหลักใหญ่ของมัน **คนจนก็อย่าไปอิจฉาคนรวย** เท่านี้ก็พอ... มันพอ เหมือนกันกับผลไม้ ผลที่มันหวานก็ให้มันหวานไป ผลที่มันเปรี้ยวก็ให้มันเปรี้ยวไป คงไม่มีใครอยากกินหวานอย่างเดียวหรอก บางครั้งแดดเผาหัวนึกอยากกินเปรี้ยว ๆ ก็มีเยอะแยะไป อย่าเพิ่งไปโทษว่ามันเปรี้ยวเดี๋ยวจะเรียกหามันหรอก เปรี้ยวมันก็ดีหวานมันก็ดี ของมันดีอยู่อย่างนั้น เวลาเราต้องการเราต้องการอย่างเดียวหรือเปล่า จริง ๆ แล้วเราต้องการหลายอย่างนี้ก็เหมือนกันให้พิจารณาอย่างนั้น แล้วจะเอาตอนไหน ? พวกเรา เอาตอนนี้แหละ **ตอนที่ยังไม่เจ็บไม่ไข้นี้แหละควรมาวัด** หรือจะรอจนมันเจ็บไข้โน้นหรือถึงจะเข้ามาวัด รอจนหัวเข่ามันบวม คอเหลือเท่าแขนโน้นหรือ ถึงจะให้เขาพาไปหาครูบาอาจารย์ เอามาทำไม ? อย่างนั้น ? เอาไปทิ้งป่าช้าโน้น... อย่างนั้นไม่ต้องเอามา... หรือ... ดูซิควรฝึกไว้แต่ไกล ๆ ให้มันรู้จักจะอยู่ที่ไหนก็ตามพวกเราทุกสิ่งเป็นของไม่แน่นอน มันจะมีอะไรก็ช่างมัน มันจะเป็น

เพชรก็ช่างมัน มันจะเป็นพลอยก็ช่างมัน จะเป็นทองคำก็ช่างมัน "ก้อนดิน...ก้อนดินมันเหลือง" มันเขียว มันแดง ก้อนขี้ดินทั้งหมดไม่มีอะไร มันเป็นสมมุติ อันนี้สมมุติว่าเพชร อันนี้เป็นพลอย อันนี้เป็นแก้ว อันนี้เป็นทอง ก็พูดกันไปอย่างนั้น อันไหนเหลืองก็ว่ามันเหลือง อันไหนเขียวก็ว่ามันเขียว ก็อยู่ตามเรื่องของมัน อันนี้มันมีราคามาก ราคามันก็มาก อันนี้ไม่มีราคา มันก็ไม่มีราคา ก็เราไปว่ากันเอาเอง ผลที่สุดก็คือขี้ดินนั้นแหละ พูดง่าย ๆ เหมือนกับขุยขี้ไส้เดือนนั่นแหละ

เราก็เหมือนกัน จะดีจะเลิศจะประเสริฐขนาดไหน มันก็ไม่พ้นไปจากธรรม ไม่พ้นไปจาก อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มันไม่พ้นไปหรอก เป็นหนุ่มก็ดีเป็นสาวก็ดีเป็นเด็กก็ดี มาถึงตอนนี้เป็นอย่างไร แต่ก่อนไม่เป็นอย่างนี้หรอก เต้นสามศอก ออกสามวา ถ้าพูดถึงกำลังสนุกสนานมาก ดูตัวเองเนื้อหนังมังสาก็งามทุกส่วนเหมือนกับว่าความไม่งามจะไม่มี แต่พอแก่มา ๆ สิ่งเหล่านี้ไม่รู้มันแอบหนีไปตอนไหน ทิ้งไว้ให้เราแต่ของไม่ดี ดี ๆ ไม่รู้ไปไหนหมด นี่เรียกว่ามันเปลี่ยนไป แปรไป มันไม่เที่ยงแท้ไม่แน่นอน ผลที่สุดก็เป็นขี้ดินเหมือนเดิม ให้เราพิจารณาไว้

แต่ไกล รู้หลักความจริงอย่างนี้ก็คือ รู้ธรรม ผู้ที่รู้ธรรม แม้จะมีชีวิตอยู่ก็ไม่แก่งแย่งกัน ไม่อิจฉากัน สบาย... โยมพ่อออก (ผู้ชาย) ก็สบาย โยมแม่ออก (ผู้หญิง) ก็สบาย พูดรู้เรื่องกัน อันไหนทุกข์จะเกิดขึ้น ไม่ไปพูดไม่ไปทำมัน มันก็เลิกจากสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น

เรื่องการประพฤติปฏิบัติในพระศาสนาไม่มีอะไรมากมาย ดังนั้น การมาฟังธรรมให้รู้เรื่อง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ **ที่มันยังละไม่ได้ ก็ให้พากันอดกลั้น** มันอยากจะด่าลูก อยากจะด่าหลาน **อยากจะด่าใครคนใดคนหนึ่ง ก็ให้ด่าตัวเองก่อน แต่งตัวเองให้ดีเสียก่อนจึงพูดจึงทำ** ถึงจะพูดแรงหน่อยก็ได้จะพูดหนักหน่อยก็เป็น แต่ให้รู้จักเสียก่อน ให้ดูเราเสียก่อน ให้เราดีเสียก่อน ให้เรารู้เสียก่อน สอนเราเสียก่อน ให้มันเป็น เผื่อว่ามันสะท้อนกลับมาก็ไม่มีอะไร จะทำไร่ทำนาก็ได้ มีแก้วก็ได้ มีแหวนก็ได้ มีเพชรนิลจินดาก็ได้ ให้มันอยู่เหนือสิ่งเหล่านั้น เมื่อสิ่งเหล่านี้มันวิบัติไปก็ให้เราสบาย เราได้มาก็ให้สบาย มันจากเราไปก็ให้สบาย เพราะเห็นว่าสิ่งทั้งหลายมันเป็นอย่างนั้น นี้เรียกว่า **ผู้เห็นธรรมในที่ไกล แล้วก็มาเห็นในที่ใกล้ เห็นข้างนอกเห็นข้างใน** ผู้อื่นก็เป็นอย่างนี้

เราก็เป็นอย่างนี้ ข้างนอกเป็นอย่างนี้ข้างในก็เป็นอย่างนี้ มันเหมือนกัน ดังนั้น **ถ้าหากรู้ธรรมก้อนเดียวเท่านี้เอง ไม่ไปทำเหตุให้ทุกข์เกิด ทุกข์ก็เกิดขึ้นมาไม่ได้** เมื่อฟังธรรมเข้าใจธรรมอย่างนี้ เข้าใจสิ่งทั้งหลายที่อธิบายมานี้ **ทุกกาลทุกเวลา ยืน เดิน นั่ง นอน เป็นผู้มีสติอยู่สม่ำเสมอ** พิจารณาเรื่องทั้งหลายเหล่านี้ ให้มันเสมออยู่ที่ใจของเจ้าของ **ให้รู้เท่าสิ่งทั้งหลายว่ามันเป็นอยู่อย่างนี้** จะไปใต้ไปเหนือก็เป็นอย่างนี้ คนทุกข์คนจนก็ต้องเป็นอย่างนี้ ไปที่ไหนก็เป็นอย่างนี้ ตามเรื่องของมันอันนี้ล่ะ ให้เราทำสัญญาเอาไว้ ให้ถามตัวเองอยู่บ่อย ๆ ว่าขาที่เดินอยู่นี่เป็นของเราจริงหรือเปล่า บ้านของเราจริงหรือเปล่า **เรานอนอยู่ทุกวัน** แม่นบ่ วันไหนเขาจะหามหนี ให้พากันคิดไว้หน่อยเน้อ ! **นอนลงไปก็ให้ถามตัวเองด้วยว่า จะนอนได้กี่วัน** "เข้าใจไหมล่ะคนแก่ ๆ กลุ่มนั้น" (มีเสียงตอบว่าเข้าใจ) เออ ! ให้เข้าใจไว้ อย่านอนกรนอยู่เฉย ๆ จะอยู่ได้กี่วันน้อ...! ให้ถามตัวเองอย่างนั้น **วันไหนหนอเขาจะหามหนี** พูดแค่นี้ก็ได้ภาวนา **ภาวนาแค่นี้ก็ได้**...นะ ไม่ต้องพูดมากแค่นี้ ก็เกิดอานิสงส์แล้วล่ะ... เอวัง...

ปลาไม่เห็นน้ำ

อาตมาเคยถามญาติโยม ถามไปถามมา เลยไม่ได้อะไร ไม่รู้จะเอาอะไร ได้แต่ว่า "จั๊กแหลว" จักแหลว นี่มันภาษาไม่รู้เรื่องนะ ถามไปถามมาเลยไม่รู้ จะเอาอะไรไม่มีอะไรจะได้ ทำมาตั้งแต่เล็กจนแก่จนเฒ่า เวลาจะเอาจริง ๆ ไม่รู้จะเอาอะไร ถามมาที่เอาไม่มีใครตอบได้ว่าจะเอาอะไร เวลาทำทำเต็มมือเต็มเท้า เวลาจะไปกลับไม่ได้อะไร มันน่าสงสารจริง ๆ นะ นี่ก็ควรคิด

มาปีนี้ก็ต่างเก่านะ ต่างแม้กระทั่งอาตมาด้วย แก่ลงหลายคน หัวหงอกหัวขาว สวยกว่าเก่า... หือ...ควรคิดนะ **พากันสร้างบารมี ถ้าไม่ได้ใจตนเองแล้ว ไม่มีอะไรจะได้นะ** คิดดูให้ดีซิ ไม่มีอะไรจะได้ มีแต่ทำแต่ไม่เห็นที่ได้ ถ้าเป็นนักมวยก็มีแต่ชกแต่ไม่มีหมัดล้มหมัดตาย นี่ควร

เอาไปคิดดู ไปพิจารณาดูให้ดี ๆ ว่าเราได้อะไรหนอ ?... ไม่มีอะไรได้ อาตมาเคยเล่าให้ฟังว่า คนบางจำพวก อย่างวัดหนองป่าพง เป็นตัวอย่าง ต่างประเทศเขาก็มากัน แม่ออกพ่อออก (โยมผู้หญิงผู้ชาย) บ้านใกล้ ๆ ไม่เคยเห็น วัดหนองป่าพงเลยก็มี อย่างนี้มันเป็นเพราะอะไร ? เพราะไม่ได้พิจารณา... หลง...หลงไปข้างหน้าหลงไป ข้างหลัง ไม่รู้จะทำอะไร ให้เราพิจารณาให้ภาวนา ภาวนา ก็คือให้คิดให้อ่านให้พิจารณา ทำอะไรก็ภาวนา ทั้งหมด นั้นแหละ ทำไร่ก็ภาวนา ทำนาก็ภาวนา แต่ไม่รู้ตัวเอง มันสั้นไปละมัง มันยาวไปละมัง เหล่านี้ล้วนแต่ภาวนา ทั้งหมดนั้นแหละ แต่เราไม่รู้จัก **ภาวนาคือการพิจารณา ให้เห็นที่มันถูกต้อง เห็นเป็นที่ถูกต้องเป็นที่พอดี แล้วมาแต่งใจเจ้าของ** แต่พวกเราพากันไปดูแต่ที่อื่น ไม่ได้ดูตัวเอง ไม่ได้แต่งใจตัวเองสักที ไม่ได้รักษาใจตนเอง มันพาทุกข์พายาก พาลำบากอยู่ก็ไม่เห็น คนไม่ดูตนเอง ไม่รักษาตนเอง มันพาทุกข์พายาก พาลำบากอยู่ก็ไม่ ยอมแก้ไข การมาฟังธรรมก็คือมาหาความรู้แล้วไปศึกษา ศึกษาทางกายด้วยทางใจด้วย ให้ไปศึกษา คนเรา

มันไม่รู้จักตัวเองนะ อาตมาเคยบอกว่า "ปลามันอยู่ในน้ำแต่ไม่เห็นน้ำ" พ่อแม่ปู่ย่าตายายมันก็เกิดอยู่ในน้ำแต่มันไม่เห็นน้ำ น้ำแช่ตามันอยู่มันก็ไม่เห็น มันไม่ไกลหรอก มันใกล้เกินไปเลยไม่เห็นความไม่เห็นนี้ อยู่ใกล้ก็ไม่เห็น อยู่ไกลมันก็ไม่เห็น เหมือนไส้เดือนกินดิน ขี้ขวยสูงตั้งศอก แต่มันไม่เห็นดิน กินดินอยู่แต่ก็ไม่เห็นเหมือนคนไม่เห็นตัวเองก็เป็นอย่างนั้น หรือเหมือนสุนัขอาหารของสุนัขก็คือข้าวเหมือนพวกเรา ข้าวสาร ข้าวสุกมันก็กิน แต่ถ้าเป็นข้าวเปลือกมันไม่เห็นที่กิน ยามฤดูหนาวเรานวดข้าว มันก็นอนบนกองข้าว...สบาย แต่พอหิวอาหารกลับวิ่งหนีไปหากินที่อื่น ที่ตนนอนทับอยู่นั้นมันไม่เห็น มันใกล้เกินไป เพราะอะไร? เพราะเปลือกข้าวบังไว้อยู่ นี่แหละ เราหลงตัวเองก็เหมือนกับสุนัข นอนอยู่บนกองข้าว แต่เวลาหิวก็วิ่งไปหากินเศษก้างปูก้างปลาที่เขาเททิ้งโน้น ทั้งยากทั้งลำบาก ที่ตัวนอนทับอยู่ไม่รู้ว่าเป็นอาหารของตัวเอง มันไม่รู้วิธีกระเทาะข้าวเปลือก มันไม่มีโรงสี มันซ้อมข้าวไม่เป็น เลยไม่เห็นที่จะกิน

พระพุทธเจ้าก็เหมือนกันนั้นแหละกับพวกเราทั้งหลาย

ก่อนจะเป็นพระพุทธเจ้าก็เหมือนพวกเรานี่แหละ แต่ท่านรู้จักเจ้าของ รู้จักแก้ไขเรื่องต่าง ๆ ในเจ้าของ ท่านแนะนำเจ้าของแก้ไขความทุกข์ของตนเองได้ เรามาฟังธรรมก็คือมาฟังเอาความรู้ไปแก้ปัญหา พ่อออกแม่ออกหรือพวกเราทุกคนเกิดมา มันมีปัญหาติดต่อกันเรื่อย ๆ อยู่บ้านยิ่งแยะปัญหาเรื่องนาบ้าง ฝนดีเกินไปบ้าง ฝนไม่ดีบ้าง น้ำท่วมข้าวบ้าง ดำนาล่าไปบ้าง เรื่องวัว เรื่องควาย เรื่องเงินเรื่องทอง สารพัดอย่าง ซึ่งเป็นปัญหาถามเรา บางครั้งดึกขนาดนี้ยังนอนไม่หลับ เพราะกำลังแก้ปัญหาอยู่ แต่คนเราไม่รู้จักการแก้ปัญหา พูดง่าย ๆ ว่าถ้ามันร้อนก็เป็นทุกข์มันหนาวก็เป็นทุกข์แก้ปัญหาไม่ได้ เผลอ ๆ ด่ากระทั่งแดดด่ากระทั่งลม ว่ามันร้อนโคตรพ่อโคตรแม่มัน อะไรอย่างนี้ว่าไปทั่วอ้าว...เรื่องมันร้อนก็เรื่องธรรมดาเว้ย ให้ดูจิตของตนเอง อย่าไปกวนเขา เพราะเขาเป็นอย่างนั้นถึงคราวร้อนเขาก็ร้อน ถึงคราวเย็นเขาก็เย็น เพราะธรรมชาติเขาเป็นอยู่อย่างนั้น เราก็ไปวิ่งตามแต่สิ่งทั้งหลายเหล่านั้น สิ่งทั้งหลายเหล่านั้น มันก็เป็นของมันอยู่อย่างนั้น ตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแต่พวกเราไม่รู้จัก ของใน

โลกนี้มันเรียบร้อยหมดทุกอย่างไม่มีปัญหา มันมีปัญหาก็แต่พวกเรา เรานั้นพยายามไปติเขา อันนั้นเล็กไป อันนั้นใหญ่ไป อันนั้นสั้นไป อันนั้นยาวไป จริง ๆ แล้วเขาก็ไม่ได้ว่าอะไร สั้นเขาก็อยู่อย่างนั้น ยาวเขาก็อยู่อย่างนั้น เขาไม่ได้ว่าอะไร เราชอบหาเรื่องใส่เขาไม่หยุดไม่หย่อน นี้เรียกว่าไม่ได้แก้ปัญหา เรื่องธรรมชาติมันเป็นอยู่ตามเรื่องของมัน แต่เราไม่มีปัญญาเอาธรรมชาติเหล่านั้นมาใช้ได้

เหมือนอย่างต้นไม้ในป่า มันมีทั้งต้นทั้งใบทั้งเปลือก นี้คือธรรมชาติของมัน เขาก็เป็นของเขาอยู่อย่างนั้น เขาไม่ได้ว่าเขาเล็ก เขาใหญ่ เขาสั้น เขายาว เขาเป็นอยู่อย่างนั้น ผู้มีปัญหาก็นำธรรมชาติเหล่านั้นมาแต่งมาแปลงเอาด้วยปัญญา แปลงมาเป็นขื่อเป็นแป ให้เป็นบ้านเป็นเรือน นี้เรียกว่า ปล้อนเอาออกมาจากธรรมชาติ เราเห็นธรรมชาติมันสงบทุกอย่าง ทั้งต้นไม้ภูเขา เถาวัลย์ก็ล้วนแต่เป็นของสงบอยู่ เรานี่แหละไม่ดีเอง เที่ยวติเขาไม่ได้หยุด เดินจากป่ามาบ้านเจอฟืนดุ้นหนึ่ง แบกใส่บ่าเดินมา แบกไปแบกไปมันก็ยิ่งหนัก จะทิ้งก็เสียดายจะแบกต่อไปก็หนัก แต่ก็ทนแบกไปจนยางตายแทบออก

พอมาถึงบ้านทิ้งลง...โครม... "โคตรพ่อโคตรแม่มันหนักเหลือเกิน" พูดแล้วก็แล้วไปไม่ได้พิจารณาไม่รู้ว่า ใครหนักไม้หนักหรือว่าเราหนักก็ไม่รู้ ไม่รู้ว่าด่าแม่ใคร หรือด่าแม่ตนเองก็ไม่รู้ ใครหนักก็คงจะด่าแม่คนนั้นละมัง... นะ เพราะไม้มันไม่หนักไม่เบา มันเป็นอยู่อย่างนั้น นี้คือคนไม่รู้เรื่องไม่รู้จักแก้เจ้าของไม่รู้จักเหตุผล

พวกเราให้พากันสร้างบารมี เพิ่มพูนบารมีของเรา อาตมาเห็นว่า... บุญเด้อพ่อออก บุญ คือการกระทำดี กระทำชอบ เป็นบุญ บุญนี้เกิดขึ้นมาก็เรียกว่ากรรมเก่า มีทั้งบุญและบาป ถ้าเราทำอะไรไป ถ้ากรรมเก่า คือบาป มาเกี่ยวข้องแล้วลำบาก เสียหายมาก เราอยู่ไปหากินไป ถ้ากรรมเก่าที่ดีมาพัวพันเป็นเหตุให้ง่ายให้ดีขึ้นมาได้มันเป็นอย่างนั้น

ฉะนั้นพวกเรานั้นสมควรที่จะพากันศึกษาเรื่องนี้ ถ้าใครไม่รู้จักธรรมะ ก็เอาตนหลุดพ้นไปจากทุกข์ไม่ได้ คำว่าทุกข์ คือทุกข์ทางใจ พวกเราอาจจะไม่รู้จักหรือบางคนอาจจะคิดว่าพระพุทธเจ้าตายไปแล้ว อย่างนี้ก็มีนะ พระพุทธเจ้ามีองค์เดียวเท่านั้นแหละ ท่านตายแล้ว...หยุด

ถ้าอาตมาจะพูดว่าพระพุทธเจ้ายังไม่ตาย โยมพ่อออกจะว่าอย่างไร? ก็ท่านยังไม่ตาย ทุกวันนี้ท่านยังอยู่ ท่านยังช่วยมนุษย์ทั้งหลายในโลกนี้ ถ้าทำดีท่านยังช่วยอยู่ตลอดเวลา **พระธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว** พระธรรมก็คือพระพุทธเจ้า ใครเห็นพระพุทธเจ้าก็คือเห็นพระธรรม ใครเห็นพระธรรมก็คือเห็นพระพุทธเจ้า ใครเห็นพระพุทธเจ้า ก็คือเห็นพระสงฆ์ ใครเห็นพระสงฆ์เห็นพระธรรมไม่ได้อยู่ไกลที่ไหน อยู่ตรงนี้ เดิมพระพุทธเจ้าก็เป็นสิทธัตถราชกุมาร เป็นคนธรรมดาเหมือนกับเรายังไม่รู้อะไร เมื่อท่านรู้ธรรมะชัดเจนแล้วก็เรียกท่านว่าพระพุทธเจ้า คนธรรมดาเลยหายไป

คำสอนของพระพุทธเจ้านั้น มันเป็นปฏิปักษ์ต่อใจของพวกเรา เทศน์ไป ๆ ถ้าจะเทศน์ความจริงให้ฟังจริง ๆ แล้ว ทุกสิ่งมีแต่เรื่องขัดใจเรา เพราะเหตุใด? เพราะใจเรามันสกปรก มีแต่เรื่องขัดใจทุกอย่าง พวกเรามันเสียดายความชั่ว เสียดายความไม่ดี เสียดายความสกปรกอยากเก็บเอาไว้ ท่านว่าทิ้งมันเสีย ก็ไม่อยากจะทิ้ง มันชอบของเลว ไม่ชอบของดี อย่างนี้ อาตมาถึงว่าธรรมของ

พระพุทธเจ้ามันขัดใจคนขัดใจปุถุชนทั้งหลาย ขัดจนกลายเป็นอริยชน ถ้าไม่ขัดอย่างนั้นก็ไม่ได้ อาตมาเคยไปเทศน์ธรรมะหลายแห่ง เข้าไปบางบ้านเทศน์ให้ฟัง บางทีพ่อออกแม่ออกอยู่บ้านเดียวกันก็ยังทะเลาะกัน คนหนึ่งไป อีกคนหนึ่งไม่ไป คนหนึ่งว่าถูก คนหนึ่งว่าผิด แยกกันเลยมันแยกกัน นี่เป็นเพราะอะไร ? เพราะกรรมมันบังไว้ ใครมีปัญญาก็เห็น ใครไม่มีปัญญาก็เห็นได้ยาก เห็นไม่ได้ง่าย ๆ ของอันนี้มันใกล้ มันไม่ได้อยู่ไกลหรอก

เรื่องทิฏฐิมานะของคนนั้น ถ้าจะเทียบแล้วจะย้ายภูเขาลูกนี้ไปไว้ที่อื่นก็ยังง่ายกว่า หรือทำให้มันราบเหมือนแผ่นดินก็ยังง่ายกว่าเป็นอย่างนั้น หรือจะเปรียบให้ฟังอีกง่าย ๆ ก็เหมือนพ่อกำนันนี่แหละ สร้างบ้านขึ้นหลังหนึ่งเสร็จเรียบร้อย อยู่มาได้สัก ๑๐ วัน หรือเดือนหนึ่ง อย่างนี้มีคนหนึ่งพูดว่า "พ่อกำนันบ้านหลังนี้รื้อเสียเป็นไง" ชวนรื้อบ้าน หัวขาดก็ไม่รื้อ ใช่ไหม ? ทำไมล่ะ ก็บ้านเราเพิ่งสร้างขึ้นใหม่ ๆ ใครจะยอมรื้อ อีกอย่างหนึ่งก็คงจะยังคิดว่าเพื่อนพูดเล่นอยู่อีกนะ ยังจะนึกว่าคนนั้นมันบ้าหรือไง บ้านเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ ๆ มาชวนรื้อ ยังนึกว่าเขาพูดเล่นอยู่อีก

ทิฏฐิมานะก็เหมือนกัน เช่นอันนี้มันผิดเลิกเสียนะ โอ๊ย... ไม่ได้ ถ้าสิ่งใดมันชอบสิ่งใดมันติดแล้ว ไม่กล้าละไม่กล้าถอน ติ๊ดอยู่นั้นแหลว...ยาก ไม่ได้ง่าย ๆ ทิฏฐิมานะมันติดมันแน่น มันลึกมันซึ้งเหลือเกิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความเห็นผิดเป็นชอบ พูดให้ฟังไม่เห็น ละถอนไม่ได้ง่าย ๆ คือมันไม่เห็นนั่นเอง ถ้ามันเห็นแล้วมันก็ง่าย แต่นี่มันไม่เห็น เรื่องคนไม่เห็นอยู่ไกลมันก็ไม่เห็น อยู่ใกล้มันก็ไม่เห็น อยู่ในลูกตานี้มันก็ยังไม่เห็น มันจึงเป็นของยากเป็นของลำบากหลาย

ที่พระท่านสอนก็เพื่อให้ละทิฏฐิมานะ ที่ยึดไว้ถือไว้ของไม่แน่นอน อาตมาจึงอยากจะขอกับญาติโยม ขอไม่มากหรอกขอเพียงว่า ถึงจะละความผิดไม่ได้ก็ไม่ว่า แต่ขอให้รู้จัก ให้รู้จักว่าอันนี้มันผิดอันนี้มันถูก แค่นี้เสียก่อน ให้รู้จักจริง ๆ เท่านี้...อาตมาก็ดีใจแล้ว ให้รู้จักจริง ๆ ไม่ใช่รู้เล่น ๆ เท่านี้ก็ได้ห้าสิบเปอร์เซ็นต์แล้ว ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น ถ้าคนรู้ว่าอันนี้มันผิดอยู่ในใจของเขาแล้ว ทำอะไรมันก็รู้ว่าผิด ใจมันบอก ทำเมื่อไรมันก็บอกว่าอันนี้มันผิด มันทวงไม่หยุดอย่างนี้ ทำตอนไหนก็ผิด เห็นอยู่เรื่อย ๆ เดี๋ยวมัน

ก็หยุดเอง อันนี้ไม่ได้ถามตัวเองสักที มันจึงไม่เห็นชัด มันไม่เห็นชัดอย่างนั้น เช่น เรากินเหล้าอย่างนี้ พอยกแก้วขึ้นมา ก็บอกว่า...บาปนะ แต่ก็ยังกินอยู่เพื่อนชวนกินในสังคมอย่างนี้ก็กินไป พอยกแก้วขึ้นตอนไหนก็บอกว่าบาปนะ เห็นว่ามันผิดทันที มันเลยขวางกันไปกับใจพวกเรายกขึ้นครั้งใดก็นึกอยู่เสมอว่า หลวงพ่อท่านว่ามันบาปนะ ไม่เฉพาะแต่ท่านว่า เห็นคนอื่นกินก็เห็นว่ามันเป็นบ้าเป็นบอ เห็นว่ามันผิดอยู่อย่างนั้น แต่ก็กิน แต่ก็ยังคิด เอ๊า เอาแค่นี้ไม่เอาอีกแล้ว เดี๋ยวเขาก็ยกมาให้อีก เอ๊า...ลุงนี้ของหลานนะ เอาสักนิดทั้ง ๆ ที่รู้ว่ามันผิดอยู่ กินตอนไหนก็รู้ว่ามันผิดอยู่อย่างนี้เรื่อยไป ประเดี๋ยวมันก็หยุด ไม่หยุดก็ไม่ได้เพราะมันรู้อยู่ว่ามันผิดอย่างนี้

การฆ่าสัตว์ก็เหมือนกัน เห็นอยู่ว่าฆ่าเขามันบาป แต่ก็ไม่หยุด ไม่หยุดก็ตามแต่ให้มันเห็น อันนี้ อาตมาเคยพบมาจึงมาพูดให้ฟัง เราสร้างบารมี คือเราฟังแล้วมาพิจารณาใจของเรา เช่นเราไปจับกบแต่ก่อน พอจับได้หักขามันทันที แต่พอบอกว่ามันบาปนะโยม... ได้คิดหักขาเขาก็เหมือนหักขาเราเหมือนกัน ถ้าคิดให้ดี ๆ เมื่อไป

พิจารณาดูเลยรู้ขึ้นมาทีหลังได้กบมาใหม่ไม่หักขา กลัว... มันกลัว มันลดลงมา ไม่หักขาแต่เอามาใส่ข้องไว้นั่นแหละ เอามาบ้านให้แม่บ้านทำ คิดอย่างนี้ก็ทำไปเรื่อย ๆ จับกบมาใส่ข้องทีไร ก็ไม่หักขาล่ะทีนี้ ได้แล้วขั้นหนึ่ง คือไม่หักขากบ แต่ก็เอามาเหมือนเดิมนั่นแหละ ทำอยู่อย่างนั้น คิดไม่หยุด นึกไปนึกมา ว้า...เว้ย... อันนี้มันก็ยังไม่ถูกมั้ง...ไม่หักแต่ก็ยังเอามาให้เขา มันก็จะเถียงกันอยู่ในใจนั่นแหละ เถียงไปเถียงมา เอาไปเอามามันสร้างบารมี นึกไปนึกมาก็ยิ่งถูก ว่ามันผิดอยู่เกรงอยู่กลัวอยู่ แต่ไม่หยุดแต่ก็คิด อันนี้ก็เป็นเหตุประเดี๋ยวก็หยุดบางทีก็หยุดไม่มากหยุดเฉพาะวันพระ มันห่างแล้วทีนี้หยุดแต่วันพระ วันไม่พระก็ยังเอาอยู่ ทำไปปฏิบัติไปแต่กลัวอยู่คิดอยู่ ทำไมหยุดมันก็มีความรู้เกิดขึ้นมาว่าวันพระหรือไม่พระมันก็คงเหมือนกันละมัง มันสอนอยู่อย่างนี้ จิตเราถ้ามันเห็นแล้ว นั่งอยู่ก็สอน เดินอยู่ก็สอนสอนว่า มันผิด... มันผิด... อยู่อย่างนี้ ผลที่สุดมันจู้จี้มากมันก็หยุดเท่านั้นเอง

สำหรับการสร้างบารมีอาตมาถึงว่า พ่อออกเอ๊ย...

รักษาศีลนะ รักษาไม่ได้อย่าไปว่านะ “ครับ กระผมจะพิจารณา จะพยายาม” นี้คือการเปิดประตูเอาตนเองออก ถ้าคิดว่าไม่ได้หรอกครับ นี่คือการปิดประตูไม่มีหนทางจะออก คำว่า ไม่ได้ คือ เราไม่เคยคิดว่าจะออก ถ้าบอกว่ากระผมจะพยายามครับ นี้ยังพอมีหนทาง คำพูดอันนี้เป็นคำพูดออกมาจากจิตใจ ว่าจะพยายามก็พยายามจริง ๆ นี้คือ **การสร้างบารมี**ทางด้านจิตใจของเราทำ**อะไรก็รู้อยู่เห็นอยู่ว่ามันถูกมันผิด มันเปลี่ยนจากมิจฉาทิฏฐิมาเป็นสัมมาทิฏฐิ** ไม่นานหรอกโยม นี้เรียกว่าการสร้างบารมีทางจิต เห็นไป...เห็นไป...ความเห็นมันก็แก่ขึ้นกล้าขึ้น บารมีมันกล้าขึ้น เพิ่มขึ้น อันนี้มันก็เลยมากขึ้น กิเลสมันก็น้อยลง เพราะบารมีมันมากขึ้น เปรียบประหนึ่งว่าเราทุกคนที่นั่งกันอยู่นี้ สมัยก่อนเราเป็นเด็กเล็ก ๆ ตอนนี้เราเป็นผู้ใหญ่ ถามว่าเด็กเล็กมันหายไปไหน ? มันไม่หายไปไหนหรอก คือ เด็กน้อยเป็นเหตุให้เราใหญ่ เวลาเราโตเด็กมันก็เลยหายไป เด็กไม่มีไม่รู้ไปไหน กลายมาเป็นผู้ใหญ่ เลยไม่มีเด็กน้อย จิตใจของเราก็เช่นกัน ถ้าความรู้เกิดขึ้นความไม่รู้มันก็หายไป ทิ้งไป

เหมือนกับเรานี้แหละ แต่ก่อนก็เป็นเด็ก แต่พอโตขึ้นมา เด็กก็ไม่มี มันไปไหนล่ะ มันไม่ได้ไปไหนหรอก อยู่ตรงนั้นแหละ คือ มันหนีจากเด็กแล้วมาเป็นผู้ใหญ่ มันฆ่าของมันเองหรอก หรือว่าไง ? หรือเราคิดว่าเด็กมันไปไหน เด็กน้อยมันวิ่งไปภูเขาโน้นหรือ มันไปไหน ? หือ... คิดให้คัก ๆ (ดี ๆ) เด้อ... นี้เรียกว่าการพิจารณา การสร้างบารมี แต่ก่อนเด็กน้อยมันอยู่กับเรา แต่ว่ามันใหญ่มันก็เลยไม่มี มะม่วงก็เหมือนกัน มันเป็นดอกก่อน เวลาเป็นลูกดอกมันไปไหนมันก็มาเป็นลูกนั้นแหละ เวลามันเล็กมันก็ยังไม่ใหญ่เพราะอะไร ? เพราะมันคา (ติด) ลูกเล็กอยู่ ถ้าอยู่ไปนาน ๆ ใหญ่ก็ปรากฏขึ้น เล็กก็ค่อยหายไป ใหญ่ขึ้นมามันก็ห่ามผลดิบมันก็หายไป พอถึงเวลามันสุกแล้ว ผลห่ามผลเล็กดอกมันไปไหน เวลามันหวานความเปรี้ยวมันไปไหน ? เวลาเปลือกมันเหลืองความเขียวมันไปไหน ? มันเข้ามารวมกันที่มะม่วงใบเดียวกันทั้งหมด ผลน้อยก็มารวมที่ผลใหญ่ รสเปรี้ยวก็มารวมที่รสหวาน สีเปลือกที่เขียว ๆ ก็มารวมที่สีเหลือง ๆ ของมัน ไม่ใช่มันวิ่งไปไหน มันรวมกันที่เดียวทั้งหมด แต่พวกเราไม่รู้จักไม่ได้พิจารณา

ไม่ได้พิจารณาอย่างไร มะม่วงใบนี้เมื่อมันสุกมาแล้วเราจับขึ้นมา ยกขึ้นมา ไม่ได้เข้าใจว่าเรายกต้นมะม่วงยกกิ่งมะม่วง ยกรสมะม่วง กลิ่นมะม่วง ไม่เคยเห็น ความเป็นจริงแล้วเวลาเราจับมะม่วงขึ้นมากิน ก็คือเรายกขึ้นมาทั้งต้นทั้งผลทั้งเมล็ด แต่ในเวลานี้มันเห็นไม่ได้เพราะมันละเอียดมาก เมื่อเวลาเราเอาไปฝังลงบนดินให้มันถูกสัดส่วนของมัน มันจะถอดลำต้นถอดใบขึ้นมา แล้วเกิดกิ่งขึ้นมา เกิดดอกออกผล เกิดรสเกิดชาติขึ้นมา แต่ว่าเวลากินมะม่วง เราไม่เห็นเพราะอะไร ? เพราะเราไม่ละเอียด มันจึงไม่เห็น เวลาเอาไปปลูกถึงจะเห็นว่าโอ้... ที่แท้เราแบกต้นมะม่วง กินอยู่แต่ไม่รู้จัก

ความหลงของสัตว์ก็เหมือนกันฉันนั้น มันเป็นอย่างนั้น **พระพุทธองค์ท่านจึงให้สร้างบารมี บารมีก็คือคุณธรรมอันยวดยิ่ง สร้างบารมีทางจิตใจให้พิจารณาให้ภาวนา** ภาวนาก็คือการพิจารณาเหมือนเราจับเอาไม้มาตัด ต้องรู้ว่าตัดตรงนี้มันจะสั้นไปไหมหนอ หรือจะยาวไปไหมหนอ... นี้ คือภาวนาล่ะ ไม้นี้มันจะใหญ่ไปหรือมันจะเล็กไปหนอ... พิจารณาว่าจะตัดตรงไหน

ความจริงทุกคนต้องภาวนา แต่เราไม่รู้เรื่องของเจ้าของ ถ้าเราพิจารณาเหตุพิจารณาผลแล้ว เราก็ทำความชั่วไม่ได้ ไม้ถ้าเราพิจารณาแล้วตัดไม่ผิด ถ้าพิจารณาไม่ออกเอาตลับเมตรมาวัดดู ได้ห้าเมตรหกเมตรตามที่เราต้องการค่อยตัดไม่ผิด นี้เรียกว่าการภาวนาทุกอย่างให้ได้ภาวนา

พระพุทธองค์ท่านจึงสอนว่า การให้ทานร้อยครั้ง ไม่เท่ารักษาศีลครั้งหนึ่ง รักษาศีลร้อยครั้งไม่เท่าภาวนาครั้งหนึ่ง ภาวนานี้มันละเอียด **เพราะภาวนานี้มันถึงจิต** มันปล้อนสารพัดอย่างออกมาได้เห็นในจิตตนเอง ถ้าเห็นในจิตตนเองแล้ว ต่างจากคนที่ไม่เห็น เหมือนกันกับเราไปเห็นหมูป่าหรืออีเก้งด้วยตนเองกับการที่เราได้ยินเขาพูดให้ฟังว่าหมูป่าเป็นอย่างนี้นะอีเก้งเป็นอย่างนี้นะ เท่านี้ก็มีความรู้ต่างกันแล้ว ถ้าเราเห็นชัดเจนว่าลักษณะหมูป่าเป็นอย่างนี้ ใครมาพูดให้ฟังถูกหมด ตลอดรูปร่างสัณฐานของมัน ตลอดขนมันขามันแข้งมันสารพัดอย่าง เราจะมีความสามารถพูดได้อย่างแจ่มแจ้ง แต่ถ้าเราไม่รู้ ได้ยินเขาพูดว่าหมูป่านะ ก็จะมี

ปัญหาว่าหมูป่ามันเป็นอย่างไร ? อธิบายไม่ถูกเดี๋ยวเขาก็จะสวนกลับมาว่า มึงไม่รู้จักหมูหรือไงว่ะ... ถ้าเราเห็นจริง ๆ แล้วสามารถอธิบายได้ พูดได้เต็มปาก เพราะทางจิตมันเห็นมันเป็นอย่างนั้น การภาวนา มันแจ้งขาวกว่ากัน สิ่งที่เราเอาไปนั้นมันไม่มีอะไร เราเห็นชัดเจนแล้ว เรื่องมันเป็นวัตถุเป็นเรือนชานบ้านช่องทรัพย์สมบัติต่าง ๆ ที่เรียกว่าของเรานั้นก็จริงอยู่ แต่จริงโดยสมมุติเป็นของสมมุติ

อาตมาเคยไปสำรวจตรวจสอบดู ทายกทายิกาพากันอยากได้วัด ร้องขอเอาวัดไปให้แล้วไม่รู้พากันทำขนาดไหน ไปเยี่ยมดูไปสำนักไหนก็มีความรู้สึกว่าเหมือนกับหิ้วของหนักพากันแบกของหนัก แบกไป แบกไปมันหนักมาก นึกแต่จะปลงจะวาง มันเหนื่อย...สร้างคุณงามความดีนี้กำลังมันไม่พอ มันมีความขี้เกียจมักง่าย ไปที่ไหน ๆ ก็เหมือนกัน ตลอดจนพระเจ้าพระสงฆ์เหมือนกันกับแบกของหนัก มันทุกข์... เมื่อมันทุกข์ ความรู้สึกในใจก็มีแต่อยากจะปลงจะวางอยากปล่อย... กำลังใจไม่มากเหมือนคนกำลังไม่มากแบกของหนัก คอยแต่จะปลงแต่จะวาง พวกประพฤติธรรมะก็เหมือนกัน ผู้ยังไม่ถึงธรรม

ยังไม่บรรลุธรรมมันก็อยู่ในความทรมานหิ้วไปดึงไป แต่ก็ยังดี ยังดีกว่าบุคคลที่ยังไม่ได้แบกของ ยังไม่เคยได้ของดีกว่า... มีความอดทน

คณะอุบาสกอุบาสิกาที่เป็นฆราวาส ความเป็นจริงอยากให้รู้จักหน้าที่การงานของเจ้าของไว้ทุก ๆ คน เพราะว่ามันไม่มีอะไร ไม่มีอะไร จะได้จะดี ไม่มีอะไรที่จะเป็นแก่นเป็นสารสักอย่างหนึ่ง ที่มันเป็นแก่นเป็นสารท่านให้ภาวนาเพื่อให้มันบรรลุถึงความพ้นทุกข์ทั้งหลาย เมื่อเฒ่าแก่มาแล้วก็ไม่เห็นมีอะไรหรือใครว่า ยังไง ? หมดราคาสภาวะร่างกายนี้หมดราคา ก้อนรูปมันไม่เที่ยงมันเปลี่ยนไป... เปลี่ยนไปทางจิตใจที่เรียกว่านานมันก็ไม่เหมือนเก่า แต่ว่า **เลี้ยงคนโดยธรรมะนั้นเลี้ยงยากมากนะ** เลี้ยงลูกเราเอาข้าวเอาน้ำให้มันกิน มันก็รู้จักใหญ่ รู้จักโต เลี้ยงโดยภาษาธรรม ให้อาหารธรรม ให้คนใหญ่ในธรรม ให้คนดีในธรรม ให้คนมีกำลังในธรรมยาก... **ลำบากแท้ ๆ ปฏิบัติไปจนเฒ่าจนแก่ก็ยังไม่โต** ยังน้อยยังไม่ใหญ่ มันใหญ่แต่ร่างกาย ร่างกายเราให้อาหารมันกินมันก็ใหญ่ ใหญ่ทางเนื้อทางหนัง **ธรรมะความรู้ทางจิตใจมันไม่ใหญ่**

ความเป็นจริงการปฏิบัตินักบวชก็ดี เป็นฆราวาสวิสัยก็ดี...นะ... พวกเรามาอบรมกันตั้งหลายปี ตั้งแต่เด็กจนเฒ่าจนตาย ก็ยังไม่ใหญ่นะกำลังธรรมะมันน้อย **กำลังธรรมะไม่มากไม่เห็น** เหมือนกันกับปลา ปลาอยู่ในน้ำ มันไม่เห็นน้ำ อันนี้ก็จริง อยู่ในน้ำแต่ไม่เห็นน้ำ อันนี้เราอยู่กับกองธรรมอยู่กับพระไตรปิฎกไม่ได้อ่านพระไตรปิฎกถึงอ่านพระไตรปิฎก ก็ไม่ได้เข้าใจในพระไตรปิฎก ในข้อความอันนั้น เราอยู่กับ กองกาย กองรูป กองเวทนา กองสัญญา กองสังขาร กองวิญญาณ และสวดด้วยเรียนด้วย แต่ไม่เห็น พูดอยู่ สวดอยู่ แต่ไม่เห็น **จึงเหมือนกับปลาดำอยู่ในน้ำแต่ไม่เห็นน้ำ** ก็เหมือนกับ**พวกเราทั้งหลาย พูดธรรมะอยู่แต่ไม่เห็นธรรม** เพราะว่ามันมีอะไรปิดบังไว้โดยไม่รู้สึกตัวเองมองไม่เห็น เช่น การเรียนการสวด หรือการพูดมันเป็นอุบายให้เข้าไปเห็นธรรม ไม่ใช่ตัวธรรมะไม่ใช่เรื่องธรรมะ นั่นก็ยังไม่ใช่ตัวธรรมะ มันเป็นข้อความบันทึกธรรมะแค่นั้น เราพากันเรียน พากันบ่นพากันสวดเป็นต้น สวดเรื่องธรรมะ สวดข้อบันทึกธรรมะไม่ใช่ตัวธรรมะ

อุปมาเหมือนกับว่า พริกมันเผ็ด เกลือมันเค็ม

เราบอกว่าพริกมันเผ็ด...อย่างนี้ยังไม่เห็นความเผ็ดของมัน ยังไม่รู้จักคำที่ว่ามันเผ็ด มันเค็ม ไม่ใช่ตัวเผ็ดตัวเค็ม **การอธิบายธรรมะให้ฟัง**ก็เหมือนกัน อันนี้ไม่ใช่ตัวธรรมะ **เป็นคำพูดของบุคคล เป็นอุบายให้เข้าไปเห็นธรรมะ ตัวหนังสือคัมภีร์ต่าง ๆ ก็เหมือนกัน เป็นข้อความบันทึกของธรรมะ ไม่ใช่ตัวธรรมะ อ่านได้ ท่องได้ แต่ใจยังไม่เป็นธรรมะ** พูดรู้เรื่องอยู่ ก็ยังไม่เป็นธรรม ยังไม่เห็นธรรมะ **ตัวธรรมะจริง ๆ นั้นบอกกันไม่ได้ เอาให้กันไม่เป็น** ไม่รู้จัก ส่วนที่เราศึกษาเล่าเรียน สิ่งที่เราปฏิบัติทั้งหลายเหล่านี้ มันเป็นอุบาย เป็นข้อประพฤติปฏิบัติบอกให้เข้าไปถึง เช่น บอกว่าพริกมันเผ็ดนะ ยังไม่รู้จัก ว่าตัวเผ็ดจริง ๆ นั้นเป็นอย่างไร รู้จักแต่เสียงสำเนียงชื่อมันว่าเผ็ด แต่ตัวเผ็ดไม่รู้จัก ส่วนนั้นไม่ใช่ส่วนของครูบาอาจารย์ ไม่ใช่ส่วนของหนังสือ ไม่ใช่ส่วนของคัมภีร์ มันเป็นส่วนของเจ้าของที่ปฏิบัติ มันจึงจะรู้จักว่ามันเผ็ดจริง ๆ จึงจะรู้ว่าตัวเผ็ด จึงจะเข้าถึงตัวเผ็ดตัวเค็มเป็นต้น เผ็ด... เค็มมีแต่ชื่อไม่ใช่ตัวมัน ได้ยินแต่ไม่รู้จัก ส่วนนั้นมันเป็นส่วนของการปฏิบัติ ต้องเอาไปกินความเผ็ด

ความเค็ม ความเปรี้ยวจึงจะปรากฏขึ้นมาอันนั้น เป็นตัวเผ็ดอันนั้นเป็นตัวเค็ม เราอ่านหนังสือเราฟังธรรมะ ยังไม่ใช่ธรรมะ ตรัสรู้ธรรมไม่ได้ รู้ได้ด้วยตำราเป็นส่วนของอุปัชฌาย์อาจารย์จะแนะนำโดยอุบายต่าง ๆ เพื่อให้เข้าไปเห็นความเผ็ด คือธรรมะ อันนี้ก็เหมือนกันเป็นอุบายให้เข้าไปเห็นธรรมะ ไม่ใช่ตัวธรรมะ ดังนั้นคนจึงยากที่จะรู้ยากที่จะเห็น เพราะไม่ได้เข้าใจในการปฏิบัติ เช่นเดียวกับ**แพทย์หรือหมอรู้จักสรีระกายของมนุษย์ดีเพราะการศึกษาเล่าเรียน มารู้จัก แต่ก็ไม่รู้จักสรีระอวัยวะของมนุษย์ตามเป็นจริงของหลักธรรม** รู้ตามหลักการและวิชาการเท่านั้น ท่านเรียกว่าไม่เห็น**เหมือนปลาอยู่ในน้ำแต่ไม่เห็นน้ำ** หมอแพทย์ผ่าตัดสรีระร่างกายของคน รู้จักไปตามหลักการวิชาการ แต่ไม่รู้จักในหลักธรรมะตามความเป็นจริง มันเป็นคนละแขนงอย่างนั้น

ฉะนั้น**พุทธบริษัท**เราทั้งหลาย **ยากที่จะบรรลุธรรมะ** เรียกว่าไม่เข้าถึงแก่นของธรรมะ ก็**เพราะมันเป็นอย่างนี้เอง ไม่ได้น้อมเข้ามา** เราตั้งใจปฏิบัติมานมนานปฏิบัติได้ ๙ พรรษา ๑๐ พรรษา ๒๐ พรรษา บุรุษและสตรี

ทั้งหลาย ถ้าเราไปบุกเบิกทำไร่ไถนา คงจะได้มาหลายไร่แล้วนะ นั่น... มันเป็นอย่างนั้น เราเป็นนักบวชตั้งใจมาปฏิบัติแท้ ๆ แต่ยังไม่ได้อะไร ยังทำความยุ่งยากใส่ตัวเองอยู่และใส่ผู้อื่นอยู่ ไม่รู้จัก มันไม่รู้จักทั้ง ๆ ที่จะไปละกิเลสทั้งหลาย แต่ไม่รู้เรื่อง ถูกนินทากาเล ยังมีโกรธมีโมโหยังถือเราถือเขา ยังถือทิฏฐิมานะ เป็นหน้าที่ของนักปฏิบัติจะฝ่าฟันลงให้เห็น เช่น เราสวดอาการ ๓๒ แยกแยะออกหมด ทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อให้เห็น เพื่อให้ละสักกายทิฏฐิ ไม่ให้ถือตัวถือตนว่า เป็นแก่นเป็นสารเป็นเราเป็นเขา สวดแล้วก็ไม่เห็น เพราะธรรมะไม่ได้อยู่ที่นี่ยังไม่เป็นธรรม ยังมีความโกรธมีความขึ้งเคียด ยังมีความเห็นแก่ตัว เป็นสักกายทิฏฐิ ละวิจิกิจฉายังไม่ได้มันยังไม่ลงหนทาง จึงเป็นของยากเป็นของลำบาก

เราอยู่ไปนาน ๆ มันก็หนัก เหมือนแบกของหนักคนแบกของหนักคิดพยายามจะปลงจะวาง เพราะมันไม่สบาย โดยมากนักบวช นักพรต นักปฏิบัติเราจะชอบเป็นอย่างนี้ ไม่ได้อาศัยเจ้าของเป็นอยู่อาศัยคนอื่นเหมือนกันกับพระอานนท์ พระอานนท์เป็นลูกศิษย์

พระพุทธเจ้า ได้เป็นพุทธอุปัฏฐาก ไปไหนก็ไปตามติดตามกันไปเรื่อย ๆ พระพุทธเจ้าโปรดเวไนยสัตว์ทั้งหลายด้วยธรรมะ พระอานนท์ก็ได้ยินได้ฟัง แต่ก็ยังไม่ได้บรรลุซึ่งธรรมะ เมื่อถึงคราวพระพุทธเจ้านิพพาน พระอานนท์ร้องไห้ เพราะเข้าใจว่า พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นครูเป็นอาจารย์ของพวกเราทั้งหลายนั้น บัดนี้ท่านมาเสียชีวิตไปแล้ว ต่อไปใครหนอจะเป็นครูเป็นอาจารย์ของเรา น้อยใจ ความน้อยใจทำให้ร้องไห้ปริเทวนาการ คนยังไม่ถึงธรรมะยังไม่บรรลุธรรมะเป็นอย่างนี้ เรื่องคิดเอาไม่ได้ เพราะพระอานนท์ได้ยินแต่คำท่านเทศน์ธรรมะ ได้ดูตำราข้อความบันทึกของธรรมะ พระอานนท์ยังไม่บรรลุถึงธรรมะ ตัดความโศกเศร้าปริเทวนาไม่ได้ เข้าใจว่าเมื่อครูของท่านล่วงลับไปแล้ว ใครจะเป็นครู เป็นอาจารย์ เราคงไม่เห็นท่านอีกแล้ว คิดไปน้ำตามันก็ไหลออกมา ความรู้สึกเช่นนี้ล่ะ เกิดขึ้นกับคนที่ไม่รู้ธรรมะ ไม่มีทางพ้นทุกข์ พระเถระทั้งหลายผู้บรรลุถึงธรรมชั้นสูง เห็นพระพุทธเจ้านิพพาน ท่านไม่คิดอย่างนั้น เออ... พระตถาคตท่านไปดีแล้ว ท่านสบายแล้ว ท่านหมดภพหมดชาติของท่านแล้ว

สบาย... เกิดความสลดสังเวชในสังขารเท่านั้นก็แล้วไป

ธรรมดาคนเราทุกวันนี้ลำบาก ไม่เห็นง่าย ๆ ยกตัวอย่างเช่น พระธาตุพนมพัง คนร้องไห้ก็มีและวิพากษ์วิจารณ์กันไปหลาย ๆ อย่าง มันเป็นกรรมเป็นเวรเป็นเสนียดจัญไรแก่บ้านแก่เมือง ว่าไปอย่างนั้น อย่างไรมันจะเสียใจมันก็คิดไป เพราะคนมันหลง ความเป็นจริงอันนี้ เป็นธาตุท่านพังนะ ท่านนิพพาน ก่อนท่านไปตัวท่านเองท่านก็ยังไป ท่านไม่อยู่ ท่านยังบอกว่า **สิ่งทั้งปวงมีความเกิดแล้วไม่แปรผันไปนั้นไม่มี ต้องแตกทำลายเป็นเบื้องหน้า** ท่านสอนไว้ ตัวของท่านเองท่านก็ไปแล้ว เหลือแต่อิฐ อิฐก็กระดูกท่าน แต่ตัวจริงท่านก็ผ่านไปแล้ว ท่านยังสั่งว่าอนิจจังเป็นของไม่เที่ยง อย่าพากันไปตำหนิก้อนอิฐ อย่าไปตำหนิก้อนหิน อย่าพากันไปถือโลหะต่าง ๆ เป็นที่พึ่ง มันไม่เกิดประโยชน์ ให้เราพ้นจากทุกข์ไปได้ แม้ท่านจะนิพพานแล้วก็ตาม ให้พากันเข้าถึงพระพุทธ พระธรรม ให้มีรากฐานแน่นหนา ให้มีพระอริยสงฆ์ อันเกิดจากพระสัทธรรมเป็นที่พึ่งอันนั้นเป็นสรณะที่พึ่งของเรา ฉะนั้น ถ้าเราไปอาศัยภูเขา อาศัย

ต้นไม้ อาศัยก้อนหิน อาศัยก้อนอิฐอยู่มันก็พัง ถ้าพังแล้วก็ร้องไห้เสียใจ นี่ล่ะ... พระพุทธเจ้าท่านไม่ให้ถือมงคลตื่นข่าว มันทุกข์ มันนำตนพ้นทุกข์ไม่ได้ พ้นจากวัฏสงสารไม่ได้ มันเป็นมงคลตื่นข่าว ฉะนั้นยากที่คนจะเห็นยากที่คนจะรู้จักซึ่งธรรมะ พูดตามความเป็นจริง ความจริงที่มันมีอยู่ ตั้งอยู่เสมอ ไม่มีอะไรหวั่นไหว ความจริงยังตั้งมั่นอยู่ ท่านว่ามันพังมันก็พัง ท่านว่ามันแตกมันก็แตก ท่านว่ามันฉิบหายมันก็ฉิบหาย มันก็ถูกอยู่แล้วไม่มีอะไรจะเกิดวิปลาสอีกต่อไป ไม่มีทางแก้ไข ความจริงตั้งมั่นอยู่อย่างนี้ เมื่อพระองค์ทรงพระชนม์อยู่ท่านก็เทศน์ให้ฟัง เมื่อท่านดับขันธ์ปรินิพพานแล้วท่านก็สั่งไว้ โดยปริยายในเบื้องปลาย เพื่อจะให้ประชาชนทั้งหลายเข้าใจในธรรมะขนาดนี้ก็ยังเข้าใจได้ยาก นี่อะไรมันบัง อะไรมันปิดบังไว้อะไรมันปิดดวงตา เช่น ท่านให้พิจารณาสกนธ์ร่างกายเป็นของไม่เที่ยง เป็นของไม่สะอาด เป็นของไม่เป็นแก่นสารสภาพร่างกายตาเรามองเห็น เห็นขน เห็นขา เห็นนิ้วมือนิ้วเท้า เห็นทุกส่วน แต่ว่ามันไม่เห็น เห็นแล้วก็ไม่เห็น เห็นแล้วไม่เห็นลักษณะอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในรูปอันนี้

เมื่อมันวิบัติมาวิบัติไปก็มีความโศกเศร้าปริเทวนารำพันชื่อว่าเราไม่เห็น ไม่ใช่ตาเนื้ออันนี้ **ท่านหมายถึงตาใจ คือปัญญา ให้พิจารณาทุกสิ่งสารพัดท่านให้ภาวนา** ภาวนา **คือ คิดให้มันถูก** คิดให้มันแม่น การคิดให้มันแม่น **การคิดให้มันถูกนั้นแหละคือ ยอดธรรมะ** ยอดของการภาวนา เราจะเดินจงกรมก็ดี เราจะนั่งสมาธิก็ดี เคลื่อนอิริยาบถต่างๆ ทั้งหลายก็ดี คือ พระพุทธเจ้าท่านบังคับให้**มีสติรอบรู้อยู่อย่างนั้น** ก็เพราะว่าท่านอยากให้เรามีความเห็นถูกต้องดี **ถ้ามีความเห็นถูกต้องดีมันก็เป็นมรรค เป็นสัมมาทิฏฐิ**เท่านั้น เมื่อเราทุกข์เราก็จะระบายทุกข์ออก เช่นว่าเราเจ็บไข้ มันเจ็บหัวมันปวดท้องอย่างนี้เป็นต้น หรือมันเฒ่าแก่ชรามาอย่างนี้เราเห็นแล้วเราก็มีความสบายในธรรมะ เรื่องนี้มันเป็นอย่างนี้เอง มันจะไม่เป็นไปอย่างอื่นทุกรูปทุกนามเกิดมาแล้วจะต้องเป็นอย่างนี้มันจะมีความทุกข์เกิดขึ้นมาก็ไม่เมา มันจะมีความสุขเกิดขึ้นมาก็ไม่เมา ไม่ได้เมาในสิ่งใดทั้งหลายทั้งปวง เพราะเห็นว่ามันเป็นอย่างนั้นตามเหตุตามปัจจัยของมัน เมื่อความเห็นถูกต้อง ใจก็ไม่ตื่นเต้น

ไม่หวาดไม่กลัว ไม่สะดุ้งต่อเหตุการณ์ทั้งหลายต่าง ๆ จะเห็นรูปก็ดี จะได้ยินเสียงก็ดี จะได้ลิ้มรสก็ดีถูกต้องโผฏฐัพพะทางกายก็ดี ธรรมารมณ์อันเกิดขึ้นทางใจก็ดี อิฏฐารมณ์ อารมณ์ที่น่าปรารถนา อนิฏฐารมณ์ อารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนาก็ดี จิตใจของผู้บรรลุธรรมะ จะตรงจะเที่ยง จะมั่นรู้รอบอยู่ตามเป็นจริงนั้น พ้นจากทุกข์

อันนี้คือความคิดถูก เมื่อคิดถูกแล้ว มันสงบทุกสิ่งทุกอย่าง นี้คือการประพฤติปฏิบัติของพวกเราชาวพุทธทั้งหลาย ให้เห็นอันนี้ คำว่าพ้นจากทุกข์นั้นก็ฟังยากลำบากว่ามันพ้นโดยวิธีอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะพ้นทุกข์ได้ ถ้าภาษาเราง่าย ๆ ว่ามันได้อะไรทุกสิ่งทุกอย่างตามชอบใจแล้ว ไม่ทุกข์ว่าอย่างนั้น แล้วไม่คิดว่าอันใดทั้งปวงในโลกนี้ให้มันได้ตามชอบใจนั้นมีไหม ? มันไม่มีหรอก หาไม่ได้หาไม่มี นอกจากทำปัญญาสร้างปัญญาให้เกิดขึ้นให้ได้เท่านั้นเอง

ฉะนั้นเรื่องประพฤติปฏิบัติของพวกเราทั้งหลายนั้นมันจึงไม่ก้าวหน้า อาตมาเห็นว่ามันเหนื่อยหน่ายมันไม่บรรลุธรรมะอย่างแท้จริง ไม่บรรลุซึ่งธรรม ถ้าบรรลุซึ่งธรรม

ปฏิบัติไปนาน ๆ มันจะเบื่อหน่าย เบื่อไป... เบื่อไป... เป็นต้น มันไม่ขี้เกียจ แต่คนเราไม่เป็นอย่างนั้น ปฏิบัติธรรมแล้วขี้เกียจ พอใครว่าหน่อยก็โกรธเลย ของใช้ไม่ได้ขี้เกียจ มันจะเป็นอย่างนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างเอาออกได้ยาก เพราะไม่ได้พิจารณาด้วยปัญญาของเจ้าของ ผลของการปฏิบัติ ก็คือ โลภะ โทสะ โมหะ เต็มอยู่ในใจ เครื่องหมายของผู้ปฏิบัติมันน้อยหรือมันมาก มันเจริญหรือมันเสื่อมทั้งหลายเหล่านี้ จะต้องพากันรู้จักตัวเอง **ถ้าเราพากันรู้เรื่องธรรมะแล้วเราทั้งหลายจะเป็นผู้มีกำไร** เป็นผู้มีกำไรมากทีเดียว มันจะไม่ตื่นเต้นจะไม่ทุกข์ในสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น **เพราะว่าเห็นโลกตามเป็นจริง** เช่นว่า “โลกวิทู เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง” แต่เราไม่รู้ว่าโลกมันอยู่ตรงไหน มันพ้นจากโลก มันพ้นอย่างไร ไม่รู้จัก รู้แต่ว่า เออ...ถ้าตายคงสบายหรอก อยู่ในโลกนี้มันยาก พวกเราทั้งหลายเลยเห็นว่าดินฟ้าอากาศนี้เป็นโลก โลกที่อยู่ใกล้ไม่เห็น โลกอันนี้มันโลกคือแผ่นดิน โลกที่ทำให้สัตว์หมุนเวียนอยู่ในโลกคืออารมณ์ อารมณ์ที่มันเกิดอยู่รอบ ๆ เราอยู่นี้อารมณ์ที่มันเกิดทางหูบ้างทางตาบ้างฯ เข้ามา

รวมที่จิตใจ ถ้ามันหลงมันก็เกิดโลภและโกรธขึ้นมาอันนี้เป็นเครื่องหมาย ถ้าเรารู้ไม่เท่าเอาไม่ทัน กำลังกิเลสทั้งหลายเหล่านี้ มันจะเต็มตื้ออยู่อย่างเก่า **เมื่อเรารู้ตามเป็นจริงของมันแล้ว ไม่มีอะไร อารมณ์นี้ไม่ให้โทษ** อารมณ์ก็เหมือนน้ำที่มันไหลไปตามเรื่องของมันเหมือนลมที่พัดไปตามอากาศ เราไปโทษว่ามันไหลเร็วไหลช้า ไปโทษว่ามันเป็นอย่างนั้นมันเป็นอย่างนี้ ความเป็นจริงเรื่องของมันเป็นอย่างนี้ แม้ถึงสกนธ์กายของเรานี้ก็เช่นกันมันจะแปรไปไหนก็ช่างมัน เกิดโรคอะไรก็ตาม โรคอ้วนก็ตาม โรคผอมก็ตาม โรคตับ โรคปอด มันตายเพราะโรคอันนั้น มันตายเพราะโรคอันนี้มันเป็นแขนงของมันต่างหากหรอก ถ้าพูดให้มันถูกจุดเดียวโรคนี้ไม่มีมาก คนนี้ตายเพราะอะไรหนอ ? มันตายเพราะมันเกิด ไม่มีโรคอะไรโรคเกิด เขาตายเพราะโรคอะไร ? ตอบว่า โรคเกิดเท่านี้ก็พอ โรคอะไรก็ตามมันมาจากโรคอันเดียว คือเกิดพอ... ถ้าเราว่าโรคเกิดมันก็จบ เพราะถ้าไม่เกิดมันก็ไม่ตายถ้าพูดง่าย ๆ ก็ตามพูดอย่างนี้ เป็นโรคอะไร ? โรคเกิดก็จบ ถ้าภาวนา **ภาวนาอย่างไร ? คือทำให้มันถูก** แค่นี้ก็หมดเรื่องภาวนา ถ้าพูดให้มันสั้นก็ต้องพูดอย่างนี้ เอวัง

ระเบียบการจัดการศาสนสมบัติ
อันเป็นมรดกธรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

เนื่องจาก พระเดชพระคุณพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ประสงค์ที่จะเผยแผ่พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติธรรมแก่สาธุชนทั่วไป และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการสร้างรูปเหมือน รูปหล่อ และเหรียญของพระเดชพระคุณท่านฯ อันจะเป็นการทำให้เกิดการลุ่มหลง และศรัทธาอันเป็นมิจฉาทิฏฐิ

เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เจ้าอธิการเลี่ยม ฐิตธมฺโม เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง ในนามคณะสงฆ์วัดหนองป่าพงและวัดสาขา จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นชุดหนึ่ง เพื่อวางระเบียบการจัดการศาสนสมบัติ อันเป็นมรดกธรรมของพระเดชพระคุณ พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “คณะกรรมการฯ” ที่ประชุมคณะกรรมการฯ ได้มีมติวางระเบียบการจัดการเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้

๑. รูปเหรียญ รูปพิมพ์ รูปอื่นๆ หรือวัตถุมงคลใดๆ ที่ทำขึ้น เพื่อให้มีลักษณะเหมือนหรือใช้เป็นสัญลักษณ์แทนหรืออ้างถึงพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ห้ามจัดทำขึ้นโดยเด็ดขาด

๒. รูปหล่อ รูปปั้น รูปแกะสลัก หรือรูปอื่นใดทำนองเดียวกันนี้ ที่เหมือนองค์จริงหรืออ้างถึงพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ให้ทำได้เฉพาะวัดสาขา และตั้งประดิษฐานไว้ที่วัดสาขาเท่านั้น ในกรณีอื่นๆ ห้ามจัดทำขึ้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ เป็นกรณีไป โดยในการขออนุญาต จะต้องทำเป็นหนังสือระบุขนาด จำนวน และสถานที่

ประดิษฐานไว้อย่างชัดเจน

๓. ภาพถ่ายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) รูปภาพ ภาพดัดแปลง แผ่นภาพ ซึ่งจัดทำโดยวิธีอื่นใด ให้มีลักษณะเป็นภาพพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ตลอดจนสำเนา ซึ่งภาพดังกล่าวจะทำขึ้นใหม่ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ เว้นแต่จะจัดทำขึ้นเป็นจำนวนเล็กน้อยเพื่อบูชาเป็นส่วนตัว มิได้แจกจ่ายต่อสาธารณะ

๔. คำสอน หรือคำเทศนาของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ที่บันทึกไว้ในรูปของวิดีโอเทป ภาพยนตร์ เทปคาสเซท ซีดี หรืออุปกรณ์อย่างอื่น ทำนองเดียวกัน ห้ามทำซ้ำ ทำขึ้นใหม่ หรือแปลเป็นภาษาอื่น หรือดัดแปลงไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ เป็นกรณีไป โดยการอนุญาตต้องกำหนดจำนวน และอุปกรณ์ที่ใช้ ตลอดจนวิธีการเผยแผ่อย่างชัดเจน

๕. หนังสือคำสอนของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ห้ามจัดทำขึ้นใหม่ หรือทำสำเนาขึ้นใหม่ ทำซ้ำ หรือแปลเป็นภาษาอื่น (ต้นฉบับเป็นภาษาไทย) หรือดัดแปลง ไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน การสรุปข้อความจากหนังสือหรือดัดแปลง ตัดต่อ ข้อความบางส่วนของหนังสือจะกระทำมิได้โดยเด็ดขาด

๖. การเผยแผ่ธรรมะหรือคำสอนของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) โดยใช้เทคโนโลยีอื่นๆ เช่น อินเทอร์เน็ต เป็นต้น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ

๗. เมื่อได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ ให้จัดทำขึ้นใหม่ ทำซ้ำ ทำสำเนา หรือเผยแผ่มรดกธรรมตามข้อ ๒-๖ ผู้จัดทำจะต้องนำคำขออนุญาตและคำอนุญาตจากคณะกรรมการฯ ใส่ไว้ในมรดกธรรมที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย สำหรับมรดกธรรมที่ผู้ได้รับอนุญาตให้จัดทำขึ้น หากเป็นหนังสือ เอกสาร หรือโดยใช้เทคโนโลยีอื่นใดที่ใช้สำหรับอ่าน ให้นำระเบียบนี้ใส่ไว้เป็นส่วนหนึ่งของมรดกธรรมที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับการพิจารณาความเหมาะสมของคณะกรรมการฯ ด้วย

๘. หากผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนระเบียบนี้ตามข้อ ๑-๗ ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ออกระเบียบนี้หรือที่จะเกิดขึ้นในกาลข้างหน้า ให้พิจารณาแก้ปัญหาดังนี้

๘.๑ ธรรมะหรือคำสอนที่แปลเป็นภาษาอื่นแล้ว ก่อนออกระเบียบนี้ ให้รวบรวมและนำมาตรวจสอบความถูกต้องในการแปล หากพบความผิดพลาดต้องแก้ไข ให้เรียกผู้แปลและผู้จัดทำมารับทราบและดำเนินการ หากไม่สามารถดำเนินการให้เรียบร้อยได้โดยดี ให้ดำเนินการตามข้อ ๘.๒

๘.๒ การจัดการกับการฝ่าฝืนตามข้อ ๑-๗ รวมทั้งกรณีอื่นๆ ให้คณะกรรมการฯ พิจารณาเป็นกรณีไป โดยพิจารณาถึงเจตนาผู้กระทำ ตลอดจนการให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาของผู้กระทำ หากมีความจำเป็นให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจแต่งตั้งบุคคล หรือคณะบุคคล เพื่อดำเนินการกับผู้กระทำการละเมิดทั้งทางแพ่งและอาญา หรือดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการฯ มอบหมาย โดยยึดหลักประนีประนอม เพื่อดำรงไว้ซึ่งเจตนารมณ์และชื่อเสียงเกียรติคุณของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) และวัดหนองป่าพงและวัดสาขาเป็นสำคัญ

๙. การมอบหมายให้บุคคลหรือคณะบุคคลดำเนินการตามข้อ ๘.๒ คณะกรรมการฯ จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์และขอบเขตในการดำเนินการให้แก่ผู้รับมอบหมายและหากทำได้ให้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ และรายงานสรุปผลต่อคณะกรรมการฯ ด้วย

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพงเป็นผู้รักษาการตามระเบียบการนี้และมีอำนาจให้คำอนุญาตได้ในกรณีที่เห็นสมควร

ระเบียบนี้ออกเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓

ลงชื่อ

(เจ้าอธิการเลี่ยม ฐิตธมฺโม)

เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

ศูนย์เผยแผ่มรดกธรรม
พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

www.ajahn-chah.org

www.watnongpahpong.org

Email:dhamma@ajahn-chah.org

@ วัดหนองป่าพง ต.โนนผึ้ง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

โทรศัพท์ ๐-๔๕๒๖-๗๕๖๓, ๐-๔๕๒๖-๘๐๘๔

โทรสาร ๐-๔๕๒๖-๘๐๘๔

สมทบทุนเข้ากองทุนมรดกธรรมได้ที่

@ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

บัญชีสะสมทรัพย์ ชื่อบัญชี วัดหนองป่าพง โครงการมรดกธรรม

เลขที่บัญชี ๒๕๗-๔-๒๕๐๕๘๑

@ หรือธนาณัติ สาขาวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

ในนาม เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง

วงเล็บมุมซอง สมทบเข้ากองทุนมรดกธรรม

ได้มาก็ไม่หลงดีใจ
เสียไปก็ไม่โศกเศร้า
ไม่มีอะไรเป็นของเรา
ไม่มีอะไรเป็นของท่าน

นั่นคือที่มาของคำว่า
ไม่มีอะไรได้...ไม่มีอะไรเสีย
"เหนือสิ่งอื่นใด"

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

พิมพ์เป็นธรรมทาน ห้ามจำหน่าย